

NAŠA MOČ

LIST ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Izhaja dvanaestkrat na leto. — Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice Din 1.—, za vse ostale Din 16.—.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19, telefon 25-21 in 25-22.

LETNIK IV.

NOVEMBER 1939

ŠTEV. 11

Naše nagradno tekmovanje

Razpis velike nagradne tekme, ki smo ga objavili v zadnji »Naši moči«, je vzbudil vsepovsod ogromno zanimanje. Naši zavarovalci so vzeli z zadoščenjem na znanje velikodušni sklep vodstva Vzajemne zavarovalnice, ki s takim tekmovanjem daje možnost, da zavarovane zadene znatno večjo vsoto, kot pa plača letne premije.

Po dosedanjih izkušnjah pa moramo posebej opozoriti vse zavarovance na sledeče:

1. Tekmovati morejo samo zavarovalci, ki so zavarovani v našem elementarnem oddelku. Oni, ki so zavarovani za življenje, odnosno pri KARITAS, t o k r a t ne morejo tekmovati. Zato naj ti ne zahtevajo nagradnih kuponov, niti jih naj ne pošiljajo zavodu, ker ne pridejo v žreb.

2. Nagradne kupone dobite pri svojih krajevnih zastopnikih. Iz urada Vzajemne zavarovalnice jih nikomur ne bomo posebej pošiljali. Zato ne pišite po kupone v Ljubljano!

3. Nagradni kupon izpolni šele takrat, ko si res plačal premijo. Če premije nisi plačal, pa vseeno izpolniš kupon, ne boš prišel v žreb.

4. Ne delajte si stroškov s pošiljanjem kuponov neposredno na Vzajemno zavarovalnico v Ljubljani! Storite sicer to lahko, a za vas je ceneje, če izpolnjen kupon oddate našemu krajevemu zastopniku. On ima točno navodilo, kako mora vse kupone pravočasno poslati v Ljubljano.

Potrebno pojasnilo

Ker se razširjajo govorice, da KARITAS ne bo izplačala posmrtnine za tistimi zavarovalci, ki bi umrli pri vojaki, naj na kratko razložimo tisto točko pravil, ki vsebuje zadevne določbe.

Člen 21. zavarovalnih pogojev, ki govori o plačilu v primeru nezgodne smrti, pravi v 4. odstavku med drugim dobesedno:

»Zavarovalnica v nobenem primeru ne jamči z dvojno zavarovalno vsoto:

c) za nezgode po potresu, vojnih dogodkih, uporih, vstajah in drugih nasilnih nemirih;

d) ob mobilizaciji za nezgode oseb, ki vstopijo v vojaško službo.«

To so popolnoma jasne določbe. Iz njih je razvidno, da odpade le ugodnost dvojne izplačila posmrtnine zaradi nezgode v primeru, če se zavarovalec ponesreči ob mobilizaciji ali v vojni. Vzajemna zavarovalnica jamči torej po policah KARITAS tudi za primer smrti ob mobilizaciji in v vojni ne omejeno do vsote, ki je zabeležena na polici.

Da ne bo nepotrebnega in neupravičenega razburjenja, naj služi gornja razlaga vsem prizadetim zavarovalcem. Kake druge določbe za primer vojne pa KARITAS pravila ne vsebujejo in naj naši zavarovalci ne nasedajo zlobnim izmišljotinam.

Zagovornik in obtoženec. Advokat je sijajno branil obtoženca, ki je imel precej velik greh nad seboj. Obtoženec je bil oproščen. Po končani razpravi reče advokat obtožencu: »Sedaj si prost. Pojdi domov in poboljšaj se!« — Obtoženec: »Hvala vam iskrena!« — Advokat: »Že prav, že prav. Saj sem te pa tudi branil kot svojega rodnega sina.« — Obtoženec: »Kaj je vaš sin tudi tak falot?«

Ludovik Puš

Grmade po gorah gore

»Grmade po gorah gore, v nebo njih plamen šviga...« poje slovenski pesnik, ko opisuje grenke čase v naši davni preteklosti. Silne so bile stiske tistih dni in let, kajti proti slovenskemu kmetu-trpinu sta se vzdignila hkrati graščak in Turek.

Zgodovina priča o naših prednikih, da so tisti hip, ko so švignili proti nebu ognjeni prameni, pozabili vse dnevne težave, vse razprtije, ki jih rodi sosedstvo, so bile tisti hip izravnane in vsa nesloga, ki je tako žalostna in vendar zvesta spremljevalka slovanskega rodu, se je v trenutku preobrnila v skupno voljo, da z vsemi silami branijo pred krvoločneži svojo zemljo, vero in svoj rod.

Ce bi opisoval dogodke zadnjih tednov, bi upravičeno lahko začel s pesnikom: »Grmade po gorah gore...« Zakaj razplametil se je požar, hujši od dosedanjih — po Evropi pa od naroda do naroda hiti novica in klic: v nevarnosti smo, pripravimo se! Ne goré sicer grmade, nemi glasniki iz davnih dni; danes imamo vse modernejša sredstva. A nevarnost je tu, pred vrati, hujša od turške.

Kako posnemamo Slovenci svoje davne prednike? Ali tudi mi pozabljamo na dnevne, dostikrat malo pomembne razprtije? Se-li naša znana nesloga spreobrača v enotno, skupno voljo zavednega naroda, ki hoče na svoji zemlji svobodno živeti?

Ne bilo bi prav, če bi ta trenutek na drobno dokazoval, da ni tako. Prav pa bo, če vsem cenjenim bralcem »Naše moči« ob usodnem dnevu priporočim in jih prosim, da sami pogledajo po svoji okolici, ne nazadnje tudi sami vase, pa potem brez olepšavanja ugotovijo dejanski položaj. Naši bodo nemara malo zadovoljivo podoba naših razmer. Saj na splošno slišimo, da imajo danes ta dan prvo besedo oni ljudje iz slovenskih vrst, ki sejejo sovraštvo, mržnjo in neslogo, kar nekam poskrili so se pa, se človeku zdi, naši slovenski glasniki bratske ljubezni, sodelovanja in sloge. In če se že niso umaknili v ozadje, vsaj tako kaže, da so jih oni prvi preglasili in prevpili.

Zato si pokličimo v spomin ravnanje starih prednikov in jih začnimo — posnemati. Vsak na svojem mestu in v svoji okolici. Dela ne bo zlepa zmanjkalo, plačilo za trud pa bo ohranitev naše svobode, okrepitev slovenske narodne enotnosti in uvrstitev naše nacionalne odpornosti.

Na vaseh, kjer kmečki človek s svojimi žulji narodu vsakdanji telesni kruh prideluje, pa duhovne zaklade narodne kulture ustvarja in ohranja, naj bi zginit duh nezaupanja, kali jeze in sovraštva med sovaščani naj se uničijo. Zakaj če ti pojavi napredku kmečke vasi škodujejo v rednih časih, so v današnjih izrednih razmerah kar usodni. Kajti iz vasi se širi nesloga in sovraštvo na srenje, fare, občine, od tam se pa zastruplja ves narodni organizem. Če v rednih časih zemlja silo trpi zaradi tožba in njihovih posledic, se bo maščevala nad vaščani, ki bi danes vsi brez ozira na prijateljstvo ali jezo ne priskočili na pomoč kmetijam, ki nimajo ljudi in ne vprežne živine, da bi jo obdelali. Do zadnje pedi mora biti slovenska zemlja obdelana, pa naj bo prijateljstva ali nasprotnikova! Grmade po gorah gore!

V obrtniških delavnicah in tavnarh za svečnega Slovenca danes ni druge zapovedi kakor: neumorno delo za skupno dobro. Vsa trenja, ki si jih delovni človek lahko privoščil v normalni dobi, bi bila danes zločin nad lastnim narodom. Kdor govori drugače, peha z delavstvom vred sam narod v nesrečo, iz katere hoče sam potegniti masten dobiček. Za takšen račun slovenski delavec v tem trenutku ne bo podpisoval menice v prazno! Kri in razdejanje ni svoboda za krščanskega, pa tudi ne za nekrščanskega človeka, ki ve, kaj hoče.

Po mestih, v uradih, trgovinah, obratih, pa na vodilnih mestih naj pade razloček med pristaši te ali one skupine. Kadar okrog naše domačije gori, ne zahtevajmo, da pristaš te in te smeri ne sme gasiti. Še manj pa dopustimo, da bi kdo na novo podžgal. Danes in za naprej bodimo vsi samo zvesti Slovenci in trdni državljani naše lepe Jugoslavije vse dotlej, dokler požar ne bo pogašen. Potem bomo pa spet urejevali svoje

Slamorenice
v vseh izvedbah in s popolnim jamstvom

IZDELUJEMO :

- mlatilnice
- reporenice
- sadne mline
- stiskalnice
- gnojnice
- črpalke
- razpršilnice
- i. t. d.

POLJEDELSKI STROJI

Varstveni znak.

A. KREMŽAR
Strojno podjetje
Ustanovlj. l. 1909

ŠT. VID NAD LJUBLJANO
Telefon Ljubljana 705. Ček. račun 14.875

Zahtevajte ponudbo ali pa brezplačni obisk našega zastopnika!

dnevne račune. Zgodovina, ki bo našim potomcem govorila o našem času kakor o silnem razdobju človeškega razvoja, naj ne zapiše, da je velik čas našel majhne ljudi. Veliki vodnik Jeglič je v grobu, ali njegova preroka beseda se že uresničuje. Poslušajmo ga vsi do zadnjega slovenskega človeka in ravnajmo se po njegovi besedi in po svetlem vzgledu naših dedov iz turških časov. Danes in vse dni do mirnih časov veljaj le ljubezen, edinost in sloga! Tako bomo po besedi našega vidca Jegliča veliki dočkali velike dni.

Odlaganje obveznosti — živ v gospodarstvu

Trgovec, obrtnik, vsak, ki neredno izpolnjuje svoje plačilne obveznosti, ki odlašajo in prelaga, prej ali slej zaide v plačilne težave. To je povsem naravno. Obveznosti narastajo, se kopičijo, dokler ne presežejo meje, nakar sledi polom. Prav kot najemnik, ki neredno plačuje najemnino. Ze enomesečno težko plača; mesec je hitro naokrog, ali bo skupno za dva, tri mesece laže poravnal?

Tudi pri zavarovanju je isto. Kdor ob zapadlosti ne poravnava, pridejo drugi, novi izdatki, druge potrebe, odlašajo, prelaga; dokler ne slede stroški in z njimi jeza, ki bi jo tako rad naprtil zavodu, pa je je sam kriv.

Zato ne odlašaj s plačilom premije. Posebno zdaj jeseni je čas, da prideš na tekoče in razčistiš plačilne obveznosti; kajti tem je treba zadostiti. Ustvarjati si stroške ni mogoče gospodarjenje; stroški — opominski, advokatski, sodni — so proč vržen denar.

Letos je Vzajemna zavarovalnica za svojo 40 letnico razpisala za 40.000 din nagrad. Samo obveznost izpolniš, katero boš itak moral — saj čim delj odlašaj, tem težje bo — pa imaš pravico do tekmovanja in jurji mimorede dobljeni tudi danes niso na odmet. Po nakazilu premije zahtevaj nagradni kupon pri našem zastopniku.

TEKMUJ!

Sreča te išče, um ti je dan, našel jo boš, če nisi zaspan!

Dragoceni spomini. V neko gorenjsko vas, ki je znana po raznih »junaških« dejanjih, je prišel letovišar. Zvil je v obcestno hišo in prosil za kozarec vode. V veži zagleda v kotu na čistem mestu obešeno malo skrinjico, katere prednja stran je bila iz stekla. V skrinjici je opazil kot pest debel kamen, na njem pa že uvelo cvetlico. Rado veden vpraša gospodarja, kakšne dragocene spomine da predstavlja ta stvar. Gospodar pomoli letoviščarju glavo in pravi: »Potipajte tule za pesom. Tam čutite nekaj mehkega. Prav tja mi je priletel tisti kamen.« — Letovišar: »In kaj naj pomeni tista cvetlica?« — Gospodar: »Ta je pa z groba onega, ki mi je kamen zalučal v glavo.«

Nekaj misli Branislava Nušića. Slavni srbski pisatelj duhovnih in šaljivih gledaliških iger je zapisal med drugim tudi te misli:

Na vsak način je bolje gledati življenje v gledališki igri, kot pa gledati igro v življenju. Vsaka ženska je igralka. Čim manj je to opaziti, tem večja igralka je.

Na gledališkem odru se najprej dvigne zavesa, nato pa se odigra drama. V življenju je to drugače: tu se najprej odigra drama, nato se pa dvigne zavesa.

Na gledališkem odru se navadno na koncu šaljive igre dva vzameta. V življenju se pa navadno dva po neresnem igrakanju ločita.

Šepetanci imajo na gledališkem odru važno nalogo in neredko rešijo položaj; v življenju pa šepetanci položaj navadno poslabšajo.

Ni točno, da je gledališče šola za življenje. Bolj pravilno bi bilo reči, da je življenje šola za gledališče.

Jože Premrov, Ljubljana:

Naša kri v tujini

Rio de Janeiro. Ivo Budkovič, ravnatelj trgovskega podjetja v Rio de Janeiro, doma iz Cerknice pri Rakeku, ki je znan med našimi izseljenci po vseh predelih Južne Amerike in je tudi dopisnik mnogih ameriških listov in revij, je začel pisati zgodovino jugoslovanskih izseljencev v Braziliji. Njegovo delo, ki bo izredne važnosti za našo domovino in našo rodno kri v Braziliji, bo obsegalo nad 200 strani. V knjigi bo opisana zgodovina naših ljudi od leta 1810 do današnjih dni. Ivo Budkovič pozna vse predele Brazilije, saj je bil pred desetimi leti trgovski potnik največje trgovske družbe in pozna vsa slovenska in jugoslovanska naselja.

Ivo Budkovič poroča, da so se delavske razmere zdaj mnogo izboljšale; danes lahko dobi vsak delo, kdor ga le hoče. Med drugim tudi poroča, da so v Braziliji sedaj nacionalizirali skoraj vso industrijo ter zahtevajo od tujcev, da se ti naturalizirajo ali pa izgubijo službo.

Cleveland. Impozantni kulturni vrtovi v Clevelandu, med katerimi je tudi Jugoslovanski kulturni vrt, so bili ob veliki udeležbi številnih narodov slovesno odprti. Skupna slavnost kulturnih vrtov se je vršila v vrtu »Ameriške legije«. Tu je bil odkrit veličasten spomenik, posvečen svetovnemu miru. Zastopniki šestdesetih narodnosti so bili navzoči. Med njimi je bila tudi velika skupina Slovencev s predsednikom g. Antonom Grdinom na čelu. Najlepsi prizor je bil oni trenutek, ko so zmešali prst, prineseno iz vseh delov sveta, jo deli v žaro in jo položili ob vzhodni spomenik.

V clevelandski državni bolnišnici je umrl g. Anton Jerina, znani slovenski slikar, ki je po slovenskih naselbinah širom Amerike napravil veliko umetniških slik. Bolehal je več let na raku in bil star šele 54 let.

Pittsburgh. Na mednarodnem festivalu je nastopilo nad trideset raznih narodnostnih skupin z izbranimi igrami in plesi. Tem svečanostim je prisostovalo na tisoče ljudi. Na tem festivalu so vzbudili največjo pozornost slovenski plesi v narodnih nošah. Ameriško časopisje je odmerilo Slovincem v svojih kolonah odlično mesto in tudi objavilo njihove slike.

Joliet. Kranjska slovenska katoliška jednota je na zelo slovesen način proslavila 45-letnico svojega obstoja v USA. Ob tej priliki je bil blagoslovljen in odprt impozantni novi Jednotin dom. Tega slavlja se je udeležilo veliko Slovencev iz vseh predelov USA in tudi precej odličnih osebosti iz ameriškega javnega življenja.

Buenos Aires. Argentinska vlada pripravlja nov kolonizacijski zakon, v katerem bo na široko odprla vrata novim priseljencem. V Argentini, ki je sedaj zelo malo obljudena, bo našlo delo in kruh na tisoče ljudi iz vseh delov sveta. Ko bo zakon izšel, bomo o njem kaj več poročali, zlasti o tistih točkah, ki bi dobro služile našim rojakom, ki odhajajo leto za letom z rodne grude za negotovim delom in kruhom v mrzlo tujino.

Newyork. Anton Klančar, znani literarni delavec med našimi rojaki v USA, pripravlja informativno knjigo o naših rojakih v Clevelandu.

Seotfield, Utah. Da državni univerzi v Louisiani je promoviral za doktorja vsega zdravilstva slovenski rojak M. Gorišek.

Buenos Aires. S parnikom »Campanac« je prispele v Buenos Aires mlada jugoslovanska umetnica pevka Klara Nada Ivanič. Prišla je na povabilo »Radia El Mundo«, v katerem zdaj nastopa z izbranimi slovenskimi, srbskimi in hrvatskimi pesmimi. V argentinski javnosti vzbuja s svojim krasnim glasom veliko pozornost in občudovanje. Koncerte bo prirejala tudi med našimi izseljenci po Južni Ameriki.

Argentinski listi so zelo pohvalno pisali o veličastni proslavi 400 letnice Sv. Gore pri Gorici, ki jo je organiziral neumorni slovenski duhovnik g. Janez Hladnik v »Colegio san Josec«. Čisti dobček prireditve je bil namenjen slovenski šoli na Paternalu.

Rosario. Naši rojaki so z velikim veseljem sprejeli vest o državnem sporazumu v domovini. Trdno so prepričani, da bo zdaj, ko je država tudi na znotraj edina in močna, oživelo tudi izseljensko vprašanje in da se bodo vezi med domovino in izseljenci poživile.

Z velikim veseljem poslušajo vesti po kratkovalovni radio postaji v Beogradu; do solz so gignjeni, ko slišijo lepe slovenske pesmi tako daleč v tujino. Ob tej priliki prosijo, naj bi program vseboval več slovenskih pesmi in predavanj.

Concepcion, Chile. Naši rojaki z velikim zanimanjem zasledujejo dogodke, ki se zdaj odigravajo v Evropi. O svoji rodni domovini pišejo med drugim tole: »Zdaj, ko je naša draga in nepozabna domovina notranje urejena po sporazumu in ker vodi sijajno zunanjo politiko, smo trdno prepričani, da se ji ni treba bati za nadaljnjo usodo. Velepomembni dogodki se zdaj dramatično odigravajo v Evropi. Kriki tisočev in milijonov duš so tudi nas zajeli. Pri nas so razmere povsem normalne; dela in kruha imamo vsi zadosti. Mi stalno molimo za Jugoslavijo, da bi jo Bog obvaroval vseh nadlog.«

Alexandria. V tem mestu je okoli 500 slovenskih deklet, ki si služijo svoj kruh kot kuharice, služkinje, natakarike in otroške negovalke. Ob nedeljah popoldne se zbirajo pri šolskih strah, kjer si vedo marsikaj zanimivega povedati in tudi navdušeno prepevajo slovenske pesmi. Med drugim poročajo, da je delo precej naporno, zaslužek je pa še precej dober. Nekatera dekleta imajo prihranjenega že precej denarja — če bi se vrnila v domovino, bi lahko kupile že celo posestvo. Anica Dekleva, doma iz Postojne, zaključuje pismo takole: »Res, dobro se mi godi v tujini; reže mi bel kruh, pa ko pomislim, da sem v tuji hiši in na tuji zemlji, ko pomislim na poznejša leta, ko bom za delo onemogla, me je groza. Tujec nas dobro plača, zato nas pa tudi mora videti vedno na delu. Njemu se ne smilimo. Ko nas bo izšel kot limono, nas bo vrgel na cesto. In tega se vse bojimo, kaj bo z nami na stara leta? Tujina nam bo izpila vse moči — domovina pa najbrž starih kosti ne bo hotela sprejeti. Rade bi šle domov že zdaj.«

JAVNA ZAHVALA

Podpisani Skodič Ivan, Kozjak 65, p. Gornja Sv. Kungota, sem se spomladi letos po dolgem omahovanju zavaroval s svojo sedaj pokojno ženo Pavlo pri »KARITAS« in to na stalno prigravarjanje tukajšnjega zastopnika Dragotina Žižka.

Dne 6. julija letos je moja draga žena umrla po kratki mučni bolezni. Edina tolažba v tem težkem trenutku mi je bila, da je bila zavarovana pri »KARITAS«. Ker mi je »KARITAS« kljub tako kratki dobi zavarovanja takoj izplačala zavarovalno vsoto, se temu zavodu tem potom javno zahvaljujem. Obenem pa nujno priporočam vsakomur, da ne odlašaj z zavarovanjem pri tej prekoristni ustanovi, ki je v najtežjem trenutku prva najzanesljivejša pomoč preostalim svojcem.

Kozjak, dne 14. septembra 1939.

Skodič Ivan, L. r.

Sanatorij „Emona“

Privatna kirurška klinika Röntgen

zopet redno obratuje

Ljubljana

Komenskega ulica št. 4

Telefon št. 36-23

Bolje bo. Ko je znameniti francoski politik Poincaré prvič kandidiral za poslanca, je nekdo pripomnil, da naj se ne štuli preveč v ospredje, ker je šele 26 let star. Poincaré pa je odgovoril: »Teh 26 let je res moja slabost. Toda verujte mi, da se v tem pogledu iz dneva v dan poboljšujem.«

Zakaj bi držal besedo. Oče: »Malopridnež ti! Ali mi nisi obljubil, da boš prišel vedno točno iz šole?« — Sinko: »Sem, očka!« — Oče: »In jaz sem ti obljubil, da te premlatim, če zakasniš...« — Sinko: »Čuj, očka, če jaz nisem držal besede, je tudi tebi ni treba.«

Profesorska raztresenost. Gospod profesor gre jutraj v šolo. Sreča svojega tovariša in ga lepo pozdravi. Tovariš ga pa najprej čudno gleda, nato pa de: »Ali, prijatelj, kaj se vam je zgodilo. Na eni nogi imate obut črn čevlji, na drugi pa rumenega. To se meni že ne bi moglo pripetiti.« — Profesor: »Ali kaj, za božjo voljo, naj pa storim. Doma imam namreč samo še en par čevljev in tisti je prav tak kot ta.«

Spametujmo se!

Bilo je v zgodnji pomladi leta 1918. Po dolgih mesecih obupno težkega življenja na fronti sem dobil kratek dopust za obisk svojega težko bolnega očeta. V hladnem jutru sem korakal po tako znani mi štajerski dolinici proti svojemu domu. Tu, kjer mi je bila znana slednja hišica, sleherni kozolec, celo vsako izrazitejše drevo, me je to jutro prevzemalo čustvo neke čudne odtujenosti. Nisem srečal cestarja Klinca s čistiljivo mlaklavževsko brado, ki me je vedno tako toplo pozdravil: »Študent naš, pozdravljen! Počitnice, kaj?« Pred dvema letoma so ga pokopali pri Sv. Luciji. Zadela ga je kap ob vesti, da je v Galiciji padel sin edinec Florijan. — Na Farčnikovem dvorišču v Osevu nisem opazil košate gospodinje, ki je sleherni jutro zbrala okoli sebe svojo veliko kokošjo družino, jo pitala in se z njo razgovarjala. Kadar me je pa zagledala, je pustila kokoši, me povabila v hišo in postavila pred mene kar lonec okusne kave. Kot pri materi mi je bilo takrat in vsake počitnice tolikokrat. Tudi Farčnikova mama počivajo pri Sv. Luciji.

Še in še bi lahko našteval, kaj vse se je bilo tako strašno spremenilo v komaj dobrih dveh letih, odkar nisem videl naše dolinice. Zdelo se mi je to jutro, da skromne hišice ob vznožju gozdnatih hribočkov niso topla ognjišča, ob katerih se greje naš mladi rod, temveč mrzli nagrobniki, ki govorijo le o smrti in koncu.

Tedaj me zbudi iz premišljevanja hreščanje harmonike. V hipu se mi zablisne misel, da je ta dan ponedeljek, da je ura že sedem in da bi prav za prav moral videti svoje znanke po njivah, kjer bi orali, sejali in prekopavali. Morda je pa danes kak izreden praznik. Da, stopim h »Kasslerju«, od koder čujem harmoniko in kamor še ni stopila moja le v narodni boj usmerjena noga. Kar sem tam videl, ne pozabim svoj živ dan več. Beseda je preokorna, da bi mogla pravično popisati odurnost jutranjega prizora v krčmi narodnega sovražnika.

V kotu smrči ob veliki mizi Šerjančka, ugledna mlada posestnica. Njen mož umira že tri mesece v neki budimpeštanski bolnišnici. Poleg nje sedijo Andraževka, Siličevka, Petkova Neža in Kolarjeva Roza, žene posestnikov vojakov. Oči so jim zariple, v rokah držijo na pol izpraznjene kozarce, glasovi jim hlipaje silijo v napev: »Kaj nam pa morejo...« Sredi sobe se v plesnih objemih motovilita Zenkova Frančka in Kernova Tončka z dvema laškima ujetnikoma, ki ju je oblast poslala sem, da pomagata pri kmetiskem delu. Na vratih se preteguje zamaščen Kassler in njegove drobne oči z naslodo zro zviška na »umirajoči narod«, kakor je rad povedal o našem narodu. Zrak v sobi pa je bil nasičen z vonjem po — slivovki.

Zalosten sem odmaknil pogled od tega prizora in trudno je omahnil moj korak dalje po blatni cesti. Domov, domov! me je stiskalo v grlu in srcu. Tam leži bolan oče, a v svoji boleznì vendarle zdrav ud našega naroda. One pa, ki jim polje zdravje po žilah, odmirajo narodu, ker počasi in celo s prijetnimi čustvi podlegajo strupu, strupu iz božjega daru, v teh časih pomanjkanja dvakrat božjega daru.

Doma so mi povedali, kako se zlasti ženske, katerim so odšli možje na vojno,

vedno bolj vdajajo pijančevanju in razvratnosti. In mama so pristavili: »Pa da bi pile le naš domači jabolčnik ali vino! Toda vedno bolj jih zmaguje slivovka. In medtem ko so ženske v gostilni, se otroci doma gredo odrasle in pijejo — slivovko. Snoči so me otroci poklicali h Križnikovim, kjer je desetletni Jožek padel v nezavest. Izpil je blizu pol litra slivovke. Pomagala sem mu, kakor sem mu vedela in mogla. Doma namreč ni bilo ne matere, ne deklet, ne hlapca — laškega ujetnika.« In še mnogo tega so mi mama z žalostjo v srcu povedali.

Na vse to sem se spomnil, ko sem letos v septembru sedel v vlaku in poslušal sledeči razgovor dveh možakarjev, očitno premožnih posestnikov z Dolenjskega:

»Letos je pa res žegnano leto. Toliko sliv še nisem pridelal nobeno leto kot letos.«

»Žegnano praviš? Sliv je res povsod, da se lomijo veje pod njimi. Zato pa ni krompirja. Suša ga je vzela. In kaj bomo brez krompirja, ki je naša vsakdanja jed?«

»Brez krompirja je pri hiši res težko. A samega krompirja tudi ne moreš gledati vsak dan na mizi. Vse drugače je, če je pri hiši sod slivovke. Z njo utolažiš glad, se nasrkaš moči.«

»In tudi smrti in bolezni. Ali naj otroci pijejo slivovko? Ali naj s slivovko pitam prašiče? Ne, ne! Jaz pravim, da mi s slivami ne znamo tako ravnati, kakor bi bilo prav. Ne rečem, da naj ne kuhamo slivovke. Toda ali jo je treba potem doma tudi spiti? Ali je ne bi bilo mogoče prodati in za izkupiček kupiti hrano ter obleko? Vem, našim ljudem se to zdi čudno. Nikdar niso slivovke prodajali. Raje so se valjali zaradi nje pijani po blatu, raje so v njej utapljali svojo bedo, kot da bi pomislili na pametno vnovčenje.«

»Ti govoriš kot pridigar. Tvoja učenost je iz knjig, ne pa iz naše zemlje. Ali boš prodajal liter po pet dinarjev, da se bo z njo dobro imela mesina gospoda? Za pet dinarjev še smrdljivca ne dobiš kaj prida.«

»Ni treba, da bi prodajali po pet dinarjev. Tako ceno ima slivovka le zaradi tega, ker sami njene vrednosti ne cenimo ter se z njo zalivamo, kakor da nam priteka iz zemlje. Sicer pa ne pravim, da je treba vse slive prekuhati v žganjico. Pri nas smo jih že sedaj precej nasušili in nam bodo suhe slive izvrstno služile za nadomestilo krompirja.«

»He, he, suhe slive so za otroke in stare babe. Moški vendar ne bomo jedli suhih sliv? Prijatelj, pusti ljudi pri miru. Sami najbolje vedo, kaj je prav in kaj ne. In rečem ti: Bog je dal slive zato, da si ljudje s slivovko potolažijo svoje reve in težave.«

»Ali pa veš, da alkohol iz žganja ubija človeku ne le telo in dušo, temveč hromi ves narod, da postaja neoporeen? Ali ne čuješ, koliko pobojev, preprirov in drugih težav povzroča čezmerno pitje žganjice?«

Tedaj smo privozili na večjo postajo. Razgovor obeh potnikov je utonil v divjaškem vpitju, preklinjanju in klananju. V vozove se je usipala množica možkih s kovčki v rokah. Poleg kovčkov je bila važna še steklenica, ki je neutrudno romala iz rok v roke. V dolgih požirkih so možki iz nje pili, tekočina se jim je razlivala po bradah in vedno burneje je postajalo v vozu. Drugi ljudje so se obzirno umikali od trenutka do

Kaj bi bilo po mojem mnenju z zavarovanjem v slučaju vojne?

To naše nagradno vprašanje je zbudilo med čitatelji »Naše moči« razveseljivo mnogo zanimanja. Odgovori, ki smo jih prejeli, predvsem povedo, kako zelo mnogo pravilnega razumevanja za vprašanja zavarovanja je med našim ljudstvom. Saj so napisani nekateri odgovori kar strokovnjaško. Kajpak so med odgovori tudi taki, ki kažejo na popolno nevednost in celo — zlobo. A teh odgovorov niso pisali naši zavarovanci, temveč osebe, ki z zavarovanjem nimajo nič skupnega, ali jim je pa nevdržan napredek Vzajemne zavarovalnice trn v peti. Oglejmo si en tak odgovor:

»Moderna vojska je taka, da uniči vse dobrine. Zavarovalnice imajo največ svojega premoženja v stavbah. Stavbe bodo pa v vojni porušene. Zato bo uničeno tudi premoženje zavarovalnic, ki zaradi tega ne bodo mogle izvrševati svojih obveznosti do zavarovancev.« To zmotno mnenje je precej razširjeno, zato nanj kratko odgovarjamo. Moderna vojska ne uničuje vseh dobrin. Rušenje nevojskih zgradb je tudi za sovražnika čisto nesmiselno. Kateri pameten sovražnik bo trošil dragoceno municijo za to, da bo rušil stavbe, ki mu niso nevarne? V sedanji vojski je nemška armada skozi več tednov bombardirala Varšavo. Slike pa, ki jih prinašajo o sedanji Varšavi časopisi, kažejo, da kljub tako dolgotrajnemu bombardiranju z velikanskim rušilnim aparatom Varšava še vedno stoji. Popolnoma netočna je trditev, da imajo zavarovalnice večino svojega premoženja naloženo v stavbah. Že površen pogled v letne računske zaključke pove, da to ni res. V večini je premoženje zavarovalnic plodonosno naloženo v denarnih zavodih, državnih vrednostnih papirjih in v hipotekarnih posojilih. Ni verjetno, da bi bilo tako na široko porazdeljeno premoženje kdaj popolnoma uničeno. Ker ima vsaka zavarovalnica svoje spise in zlasti one, ki varujejo njeno premoženje, tako spravljene, da jim še tako močno bombardiranje ne bi škodovalo, bo lahko zavarovalnica takoj po končani vojski zopet mirno nadaljevala tam, kjer bi morda morala zaradi vojnih operacij začasno prenehati. V kolikor bo pa kljub temu zavarovalniško poslovanje zaradi vojske trpelo škodo, jo bo trpelo tudi vsako drugo gospodarstvo. Le da je škoda pri drugih gospodarstvih mnogo bolj verjetna in neprimerno težje popravljiva.

Večina odgovorov je pa resnih in vsega uvaževanja vrednih. Zlasti nas veseli, da so zavarovanci sami opazili, da solidne zavarovalnice že v naprej predvidevajo posebne težkoče, ki morejo nastati z morebitno vojsko. Zato izključujejo iz zavarovanja nekatere primere, ki jih zavarovalnica ne bi mogla kriti, ali pa — kakor v življenjskem zavarovanju pri večjih vsotah — omejujejo zavarovalno vsoto. Kar pa imajo po zavarovalnih pogojih in pogodbah kriti, to je stoodstotno varno in si zavarovalnica zato ustvarja celo posebne sklade, da je ne bi moglo prav nič presenetiti. Torej so koristni zavarovancev tudi za najhujše primere tako vsestransko zavarovane, da jih bolj zavarovanih ni mogoče misliti.

Nagrade (po eno vezano slovensko knjigo) dobijo sledeči:

1. Rojnik Marija, šivilja, Spodnje Gorče 11, p. Braslovče.
2. Sedej Stanko, tkalski mojster, Stražišče 288 pri Kranju.
3. Bajželj Ada, žena profesorja, Novo mesto, Kapucinski trg 6.
4. Rečnik Vinko, akademik, Ljubljana.
5. Breznik Rok, Zagrad 32, p. Prevalje.
6. Rojšek Zinka, šivilja, Založe 5, p. Polzela.
7. Rus Amalija, učiteljica v pok., Ljubljana, Svetčeva ul. 8.
8. Vajdič Albertina, učiteljica v pok., Sp. Hudenja 33, p. Celje.
9. Lotrič Valentin, viš. žel. uradnik v pok., Sarajevo.
10. Serdočnik Rozalija, dijakinja, Beograd.

Nagrade razpošljemo do 31. oktobra t. l.

Laskav odgovor. Angleški kralj Edvard in kraljica Aleksandra, ki je bila rojena kot danska kneginja, sta obiskala gospodarsko razstavo v Yorkshiru. Ko sta se poslavljala z razstave, pravi kraljica ravnatelj razstave: »Kaj ne, najboljša mlečne izdelke dobavljamo iz Danske?« — Ravnatelj: »Ne, veličanstvo! Danska nam dobavlja najboljša kraljice, najboljša mlečne izdelke pa dobavlja Yorkshire.«

Nova sezona v radiu se je pričela

Z mesecem oktobrom se navadno prične nova radijska sezona. Vodstvo naše radijske postaje nam je v glavnih obriših podalo smernice dela v prihodnjem letu, posamezni referenti so po radiu govorili o delu in načrtih za prihodnje leto. Iz vsega, kar smo slišali, si še daleč ne moremo ustvariti popolne slike dela, ki nam ga bo nudila naša radijska postaja. Že nekaj let sem vidimo, kako delo našega radia stalno napreduje, posamezne oddaje so vedno boljše, celoten spored obsega vse, kar se tiče splošne izobrazbe kateregakoli stanu. Naš radio je postal danes del našega vsakdanjega življenja. Seznanja nas z vsakovrstnimi dogodki doma in po svetu; sproti nas obvešča o najvažnejših kulturnih, zgodovinskih, znanstvenih, gospodarskih, političnih, socialnih in drugih pojavih. Seznanja nas s preteklostjo, spominja nas velikih moči, ki so ustvarjali človeštvo in narodom kulturo in zgodovino. Uvaja nas v kulturne, leposlovne, zgodovinske, naravoslovne, tehnične in druge pojave doma in po svetu, prinaša nam poročila o novih pomembnejših knjigah, o umetniških razstavah, o gledališču, o filmu, sploh o vsem, kar sodobnega človeka zanima. Za vse dogodke v sedanjosti in preteklosti, za vse zanimivosti, za vse novosti je radio danes živ leksikon.

Poleg kulturno-zgodovinskih, znanstvenih in drugih predavanj so velikega pomena verska, prosvetna, gospodarska, socialna, kmetijska, narodna, vzgojna in druga predavanja. Tudi te vrste predavanj nam bo nudil naš radio v prihodnjem letu dovolj.

Slišali smo dalje načrte za zabavne in glasbene ure v radiu. Radio je danes najcenejše zabavno sredstvo. Z raznovrstno glasbo, z zabavnimi oddajami, igrami itd. nam bo prinašal radio dovolj vsakovrstne zabave.

Spričo bogastva, ki nam ga nudi naš radio, nas pa preseneča nizko število tistih, ki so vsega tega deležni. Velik del, ogromna večina našega naroda ni udeležena pri tem bogastvu. Nekaj nad 20.000 radijskih naročnikov v vsej Sloveniji pomeni veliko premajhno število. Omogočiti moramo, da se bo pri nas radio kmalu čim bolj razširil med vse sloje naroda, posebno še med kmetiški in delavski stan. Tema dvema stanovoma radio nudi danes izredno veliko, a je zaradi slabih gospodarskih razmer pri nas le malo kmetov in delavcev, ki imajo svoj radio.

Vse, kakrskoli nudi naš radio, mora postati last vsega naroda; zato moramo z vsemi silami pospeševati delo za razširjenje slovenskega radia in za povečanje števila radijskih naročnikov.

Delati pa morajo za to posamezne družbe, organizacije in ustanove, pa tudi posamezniki. Vsak, kdor si lahko nabavi radijski aparat in tega ne stori, dela sebi škodo, ker se brani tistega sredstva, ki mu nudi nauke in nasvete v vseh ozirih, ki ga poučuje in obvešča o vsem potrebnem in mu mimo vsega tega nudi dovolj zabave in razvedrila. Geslo vsakega Slovenca mora biti: Postati hočem čimprej radijski naročnik.

Po vaši želji Vam izdela

Knjigovoznica Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani, Koptarjeva 6/II

v svoji črtnici razne poslovne knjige, ako niso že v zalogi. Istotako izvrši tudi vsa druga knjigovozna dela, posebno razne vezave od preprostih do razkošnih oblik. Posebni oddelki za izdelovanje damskih torbic, pasov, denaric in drugega usnjenega galanterijskega blaga. Vam nudi te predmete vedno v lepih, modernih fazonah. Cene skrajno nizke. Poslužite se!

Zavit odgovor. Prvi: »Priatelj, kako ti gre?« — Drugi: »Izvrstno! Kar imam blaga, ga imam v žitu. Kar imam žita, ga imam v moli. Kar imam moke, jo imam v kruhu. Kar imam pa kruha, ga imam v želodecu.«

Trgovski jubilej. Trgovina Samuela Rosenduffa je slavila jubilej petdesetletnega obstoja. Samuel pravi svojem prijatelju: »V proslavo tega jubileja bi rad napravil nekaj, kar ne bi bilo drago, o čemer bi kljub temu pisalo časopise in s čemer bi najbolj vzradostil svoje nameščenice. Ali mi veš svetovati, kaj bi bilo narediti?« — Prijatelj: »Obesi se: to te nič ne stane, časopise se bo o tem razpisalo, svojim nameščenicem pa tudi ne moreš napraviti večjega veselja.«

trenutka objestnejšim moškim. Takrat sta se onadva posestnika globoko spogledala in v njunih dušah je bila ena sama misel: Božji dar obračamo sebi v pogubo in sramoto.

Zamislil sem se in si rekel: Naš narod je v bistvu zdrav in zmožen še velikega razvoja. Ta razvoj bo tudi dosegel, ako bo še ob pravem času spoznal, kje je njegov najhujši sovražnik. Letos posebno naj bi vsi pametni ljudje mislili na to, kako se bomo ob-

varovali pred strupeno poplavo žganja. Z besedo in zgledom, s pametnimi nasveti za pravilno vnovčenje ter z gospodarsko organizacijo je treba ljudstvu pomagati in ga oteti. V teh silno resnih časih je dolžnost slehernega zaveznega Slovenca, da brani čast, ugled in moč našega naroda. To pa storimo najbolje, če lahko pokažemo na naš narod kot narod treznih, omikanih in gospodarsko naprednih ljudi.

Nekaj cen naših prvovrstnih radijskih aparatov:

Troelektronski DKE	din 750 ⁻	Troelektronski Telefunken T 913 . . .	din 2200 ⁻
Troelektronski VE 301	1200 ⁻	Štirielektronski super Telefunken 49 W .	2500 ⁻
Štirielektronski Radiovox	1500 ⁻	Štirielektronski super Orion 014 . . .	2750 ⁻
Štirielektronski super Telefunken 965 . .	din 3175 ⁻		

Rabljene pa popravljene aparate dobite pri nas že od din 300⁻ naprej

ZAHTEVAJTE CENIK!

Kadar se boste odločili za nakup radijskega aparata, se obrnite na našo domačo slovensko trgovko

»RADIO« DRUŽBA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA C. 7
Z. O. Z.

St. Sušnik, Ljubljana:

U nejasnih časih jasna beseda

Velike prekucije in homatije, pa tudi velika razočaranja, ki jih je naš narod v času svojega obstoja doživljal, povzročajo rada prekomerne skrbi in pretežke pomisleke ob vsaki uri preizkušnje. V teh nejasnih časih se poraja vse polno črnogledosti, zaskrbljenosti in dvomov vse križem, celo v najsolidnejše ustanove, češ Bog zna, kaj še pride.

Zato je prav, da odgovorimo na vsa uganjanja z jasno besedo, ker le odkrito pojasnilo razprši dvome, utrdi zaupanje in temeljito ukrepi vero v ustanovo, kateri smo zaupali svojo varnost in svojo bodočnost.

Kaj tvori moč in absolutno varnost zavarovalnega zavoda?

Delniški kapital? Hvala Bogu, Vzajemna zavarovalnica ga nima. Hvala Bogu, pravimo, zato, ker ni treba letnih prebitkov odvajati delničarjem, temveč se mesto teh krepijo varnostni skladi, rezervni fond v prid zavarovancev.

Polni, res do popolnosti nasičeni rezervni skladi? Tudi milijonske rezerve niso vse. Saj vemo, imamo skušnjo, bodo rekli oni, ki so doživeli padec krone in vso pezo poloma Feniksa. Tem povemo, da naše rezerve niso pisane v zrak, samo na koledarjih, na papir, ki prenese vse. Ne, imamo jih naložene v ponosnih in plodonosnih palačah, da je sigurnost povečana.

Pa črv črnogledosti gloda dalje. Kaj pa letala, bombe, granate, ki sprevržejo trdnost in umotvore v prah in razdejanje. Razvaline nimajo cene. Res, razvaline so brez vrednosti, zemljišče, s stotaki pokrit vsak četvorni meter, pa vendar ostane. No, prepustimo v propast še to, da bo račun lažji, ostane... nič. Torej? Kaj?

Ej, pesimizma polni naš zavarovanec, slabo poznaš zavarovalstvo in njega glavni steber, res pravo nepremagljivo moč. Našo moč! Pa ne časopis »Naša moč«, ta je le glasilo, ki poudarja in pravilno predoča našo pravo moč.

Nobeni milijoni, nikake delniške glav-

nice, rezervni skladi, ne palače, ne zemljišča, ne hipotečna in policijska posojila niso pri zavarovalnici glavna in prava osnova popolne varnosti. Vse to so samo pripomočki za izpolnitev, kajti glavna, lahko rečemo, vsa res popolna in absolutna varnost je v številu zavarovancev in njihovem zaupanju do svojega zavoda. Vzajemna zavarovalnica lahko jutri prične iznova. Naj pride čez noč ob vse, prav ob vse, ostane pa ji 113.000 zavarovancev in zopet je prav tako čez noč nepremagljiva moč, trden, najtrdnjši zavod. Samo da naših 113.000 zavarovancev poravnajo svojo enoletno premijo, pa Vzajemna mirno lahko zadosti vsem svojim obvezam. Pomnimo in ne pozabimo: Število zavarovancev in njih zaupanje tvori moč zavarovalnice in Vzajemna zavarovalnica lahko res vedno in v vseh časih s ponosom zakliče: Ti so naša nepremagljiva moč!

Pa bodimo še realnejši, zaupajmo le preizkušnjam. Preizkušnje, v trdem življenjskem boju izkristalizirane, naj pokažejo, kaj je kdo zmožel. Po delih sodite.

Poglejmo ta dela. Ali ni naš zavod postal najtrpkejša preizkušnja v svoji štiridesetletni dobi res vzorno? Cela ogromna monarhija se je zrušila. Izgubili smo plodno obdelane pokrajine: Gor. Štajersko, Koroško, Solnograško in zlasti tudi Goriško, v kateri je bila Vzajemna zavarovalnica v najbohotnejšem razmahu. Ali je v teh letih Vzajemna pokazala samo majhen zastoj, ali le najmanjše nazadovanje? Nasprotno! Prav v teh časih se je najmočnejše okrepila, dvignila v vrste priznanih, njen porast je prav v dobah preizkušenj najmočnejši. To je — naša moč, naš ponos, ki mora vlti stoodstotno gotovost in zaupanje tudi največjemu črnogledcu.

Časi so hudi, časi so polni zmed, pa tudi polni hujskačev in malodušnežev. Naš zavod stopa s prihodnjim letom v svojo štiridesetletnico mirno, samozavestno, s polnim občutkom najmočnejšega. Oklepa se ga v polnem, res upravičenem zaupanju ves narod, saj Vza-

jemna je iz naroda za narod, na čelu z razsodnim, strokovnim in idealizma polnim vodstvom.

Te besede so bile potrebne onim, ki jih gloda črv zbežnosti, odgovor onim, ki morebiti žele ribariti v kalnem, pa tudi onim, ki kot delec našega naroda zaupajo vse križem, gredo pa mimo najtrdnjše domače, solidne, narodove ustanove.

Sicer pa je po teh mesecih mednarodnih zmed že čas, da nehamo s črnogledom pasivno

razdiralnostjo, ki samo škodi, pa nikomur ne koristi. Krmarji naše države so pokazali tolike zmožnosti, da nas za naš mednarodni položaj upravičeno zavidajo stare, večje države. Res je, ostali smo otok miru v razburkanem morju mednarodnih zmed. Izkoristimo pravilno našo nevtralnost, oklenimo se vsak svojega dela, dolžnosti, ki nam jih nalaga čas, pa bomo izšli ojačeni, s povečanim blagostanjem, le za eno preizkušnjo bogatejši iz časov zmed in zmot.

Dragi mladi prijatelji!

Ko sem vam pisal zadnje pismo, so začeli v Evropi grmeti topovi. Za vas vse je to nekaj novega. Redkokateri med vami je že slišal pok pravega topa. Ljubljanci sicer čujemo ob slovesnih prilikah topovsko streljanje z Grada, a tak strel je v primeri s streljanjem s pravimi granatami tako, kakor če bi Zminčev Jakec zapiskal na svojo piščalko iz vrbovega lubja, Peterkin ata pa na svoj bombardon. Nekaj strašnega je takale vojska. Granate, šrapneli, mitraljezi, mine, tanki, aeroplani in še nešteto drugih uničevalnih aparatov stoji v službi smrti. Človek nehoti vzdihne: »Vojske reši nas, o Gospod!« — kadar pomisli na vso veliko nesrečo, ki jo prinaša vojska.

Sprašujete, čemu se pa države gredo vojsko, če je to nekaj tako groznega? Hm, tudi jaz se tako sprašujem, a ne najdem pravega odgovora. Najbolj pravilen bo najbrž tale: Ljudje so pozabili, da je Bog postavil človeka za kralja stvarstva, ne pa, da bi se valjal po blatu in krvi. Če bi vsak človek gledal v bližnjem odsev božje volje, bi nikdar ne dvignil zoper njega meča, ker bi se bal dotakniti se tako vzvišenega dela božjih rok. Pa še na nekaj so ljudstva pozabila: da namreč človek ne živi samo od kruha, temveč od vsake besede, ki pride iz božjih ust. Tej besedi pravimo po domače — duša. Človekov duh ima tako silno moč, da bi lahko obvladoval vse življenje na svetu. Kadar pa mora duh stopiti v kot in utihniti pred močjo sebičnosti in pohlepa, tedaj začne govoriti surova pest in orožje v njej.

Kaj ne, dragi prijatelji, mi vojske ne maramo, pa prav nič ne maramo. Smilijo se nam narodi, ki morajo zaradi nje trpeti toliko hudega. Kljub temu pa nismo figovci. Če bi namreč hotel naši državi kdo kaj vzeti ali bi jo celo napadel, kaj ne, takrat bi vsi skočili kot en mož pokonci in bi tudi z orožjem povedali svetu, da smo tu mi gospodarji. Vsi želimo, da tega ne bi bilo treba. Če pa bi nam kdo vojsko vsilil, se ne bi strahopetno emerali, temveč bi se pokazali junake, kakršni smo Slovenci, Hrvati in Srbi vedno bili.

Ker se že takole o vojski pogovarjamo, si pa še za nagradno nalogo postavimo vprašanje, ki je blizu vojski. Odgovorite mi na vprašanje:

Kdo je največji slovenski junak?

Vas že vidim, kako spet zmajujete z glavo, češ nalog imamo v šoli dovolj. Je že tudi to res, a je razlika med enimi in drugimi nalogami. V šoli vam pretijo dvojke, evke in fajfe, ako ste s slovnico preveč skregani. Pri meni je pa tako, da slovnične napake brez vseh težav prebavim. Gre mi za vsebino. Mesto redov dobijo štirje najboljši po eno lepo vezano knjigo. Kaj takega v šoli ne doživite. Jaz v šoli nisem bil ravno eden slabih, pa sem vseeno v šestih letih dobil v dar komaj eno knjigo. A za tisto sem moral znati ves katekizem na pamet. Ti pa lahko dobiš knjigo že za kratko nalogo. Le potrudi se. Še vsem, ki sem jih doslej obdaroval s knjigami, je bila knjiga v veliko veselje ter so postali stalni so-trudniki »Mlade moči«.

Nikarte misliti, da sem navdušen nad dolgi mi nalogami. Čim krajša in dobro premišljena je, tem večjo ceno ima v mojih očeh. Ko boste pisali o največjem slovenskem junaku, mi seveda morate tudi popisati, zakaj smatrate svojega junaka za največjega. A to lahko storite čisto kratko. No, res sem radoveden, kateri slovenski junak vam je najbolj pri srcu.

Da ne pozabim na nagrade. Joj, kaj vse voščite Vzajemni zavarovalnici za štiridesetletnico! Če bo Vzajemna res vsega tega deležna, bodo morale druge zavarovalnice enostavno prenehati. Vsi namreč pravite, da naj se za štiridesetletnico vsakdo zavaruje le pri Vzajemni. To bi bilo res imenitno! Nagrade dobijo sledeči:

Salobir Alojz, Mrzlo polje štev. 8, p. Jurkloster pri Laškem, hodi v 3. razr. ljudske šole. Kapš Polde, učenec 4. razr. ljudske šole, Poštoke 5, p. Semič.

Trebič Karel, dijak, Subotica.

Zemljak Pavao, dijak, Zagreb.

Tem štirim pošljem knjige enkrat do konca meseca oktobra.

Na koncu želim vsem svojim prijateljem (in prijateljicam seveda tudi, da ne bo zamere), da bi imeli z rešitvijo naloge mnogo veselja.

Lepo pozdravljeni!

Brat Ivo.

Nagradna zlogovnica za november 1939

a, a, a, an — bi, blja, bor — čac, čr — de, di — e, e, ev — fi — ga, gir — ha — i, in — ja, ja, ja, ja, ja — ka, ka, ka, kan, ko — li, lju, lo — ma, me, melj, mo, mož — na, na, ne, nje, no — o, o, or — pa, pel, pon — ra, ra, ra, re, ri, ro, ro — sa, sa, ska, so, ston, su — ša, šak, šo, štanj — ta, tan, tec, ti, to, treb, tro — va, va, var, ve — zuv.

Iz teh zlogov sestavite besede, ki bodo imele sledeči pomen: 1. Letoviško mesto v južni Italiji. — 2. Prestolnica prijateljske nam azijske države. — 3. Vzhodnoazijska veselisa. — 4. Prestolnica v sedanji vojski premagane države. — 5. Severnoevropska republika. — 6. Mesto v Beli Krajini. — 7. Puščava v Afriki. — 8. Znani ognjenik. — 9. Naš kos zemlje. — 10. Kraj na Dolenjskem. — 11. Del sveta. — 12. Mesto v Liki. — 13. Mesto v Dalmaciji. — 14. Italijansko pristanišče na jugu Istre. — 15. Črnomorsko pristanišče. — 16. Slovenska dežela v Nemčiji. — 17. Mesto na vzhodnem Stajerskem. — 18. Severna slovenska prestolnica. — 19. Prestolnica bratske balkanske države. — 20. Slovenska prestolnica. — 21. Naša zapadna sosed. — 22. Železniška postaja za znano protijetično zdravišče v Saleški dolini. — 23. Angleško cesarstvo v Aziji. — 24. Najsevernejše jugoslovansko jadransko pristanišče. — 25. Slovensko mesto v bližini italijanske meje. — 26. Polotok v Aziji. — 27. Sedež predstavnika najvišje duhovne sile sveta. — 28. Rimska Ljubljana.

Najdene besede zapišite drugo pod drugo po gornjem vrstnem redu. Prve črke besed ti povedo vrstico iz znane Prešernove pesmi. Isto vrstico najdeš v nekem članku v tej »Naši moči«.

Rešitve pošljite na »Uredništvo Naše moči«, Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica, najkasneje do 30. novembra t. l. Zreb bo določil 10 nagrajencev.

ZAHVALA

Podpisana Ferme Rudolf in Ivana, Hrastnik 8, p. Trojane, sva zavarovala svoje imetje pri Vzajemni zavarovalnici. Požar nama je uničil kozolec v trenutku, ko svojih obveznosti do Vzajemne zavarovalnice nisva imela urejenih. Kljub temu nama je Vzajemna zavarovalnica v svojem izrednem razumevanju za potrebe zavarovancev izplačala odškodnino. Ta primer nama je bil v dokaz, da besede o kulaaci Vzajemne zavarovalnice niso prazne. Naši domači zavarovalnici izrekava s tem popolno priznanje in iskreno zahvalo. Kdor hoče biti dobro zavarovan in res pred nesrečo varen, bo zaupal svoje zavarovanje le naši Vzajemni zavarovalnici.

V Hrastniku, dne 15. septembra 1939.

Ferme Rudolf, I. r.
Ferme Ivanka, I. r.

Nov redilni prašek

»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z malimi stroški zredi svoje prašiče. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. 6 din, po pošti 12 din, 3 zav. po pošti 24 din, 4 zav. po pošti 30 din. — Mnogo zahvalnih pisem. Prav dobro tudi za mlade prašičke.

Pazite, pravi »Redin« se dobi samo z zgornjo sliko.

Prodaja drogerija K A N C, Ljubljana, Židovska ulica 2

Na deželi pa zahtevajte »REDIN« pri Vašem trgovcu.

Zavarovalstvo in gasilstvo

Pismo, ki smo ga glede tega vprašanja prejeli, nam daje povod, da zapišemo o razmerju gasilstva in zavarovalstva nekaj misli. Niso namreč redki primeri, da spravljajo hudobni ljudje — ali pa nevedneži — ti dve ustanovi v nekak divji zakon.

Predvsem je treba ugotoviti, da sta gasilstvo in zavarovalstvo tako organizatorično kot glede svojih zakonitih temeljev dve povsem ločeni in medsebojno neodvisni ustanovi. Krijeta se pa v svojih namenih, čeprav tudi te skušata vsaka za sebe dosegati s povsem svojimi le gasilstvu, oziroma le zava-

rovalstvu lastnimi sredstvi. Zavarovalstvo nudi pogorelcu pomoč s tem, da krije z denarno odškodnino škodo, ki je zaradi požara nastala na zavarovanem poslopju ali premišnini. Gasilstvo pa skuša z gašenjem škodo na poslopjih in premišninah čim bolj omejiti in pomagati pogorelcu s tem, da mu te reči obvaruje — ako je le kakorkoli mogoče — pred popolnim uničenjem.

Ni dvoma, da vrši gasilstvo v nekem pogledu pomembnejšo nalogo kot zavarovalnica. Poslopja in razni gorljivi predmeti postanejo ob požaru žrtev delnega ali popolnega uni-

Trdna volja, Gospod Curek: »Veste, sovražim ljudi, ki preveč razmišljajo. Jaz se nikdar sam seboj dolgo ne posvetujem, ali naj napravim to ali ono. Rad se hitro odločim.« — Gospod Racek: »Ne razumem vas dobro. Kako ste to mislili?« — Gospod Curek: »Hm, na primer, danes sem si zastavil vprašanje, ali naj grem v gostilno ali ne. In sem si rekel: Če ne grem, bo to premalo odločen sklep in začel bom omahovati. In nato sem enostavno odšel v gostilno in vse se je zgodilo brez slehernega kolebanja.«

V Savinji je utonil

Oevirk Frane iz Brega pri Polzeli je kljub svojim 62 letom še vedno pridno izvrševal vse mizarske posle. Bil je vesten in marljiv obrtnik. Dne 23. avgusta t. l. je odšel po opravljenem delu k neki stranki zaradi pohištva. Pri stranki se je dalj časa zamudil, tako da se je že v temi vračal domov. Pot ga je peljala preko brvi čez Savinjo. Ker je brv zelo

ozka, mu je v temi spodrsnilo in padel je v deročo strugo Savinje ter utonil. Domači so ga našli šele drugi dan tri kilometre od kraja nesreče mrtvega.

Kot pameten gospodar je mislil tudi na zavarovanje. Pred 5 leti se je dal zavarovati pri KARITAS. Zavedal se je, da je zavarovanje za vsakogar potrebno in koristno. Kje naj ob taki težki uri domači vzamejo denar za stroške, ko ga dostikrat celo za tekoče potrebe primanjkuje. V tej sili je bila pomoč KARITAS njegovemu sinu v veliko uteho. KARITAS mu je izplačala v smislu pravil celo dvojno zavarovalno vsoto, ker se je pokojni zavarovanec smrtno ponesrečil. Za točno in kulantno izplačilo se je sin pokojnega zavarovanca KARITAS zavarovanju toplo zahvalil in prošil, da naj zahvalo objavimo v »Naši moči«.

ZAHVALA

Podpisana Frane in Julijana Oevirk se najtopleje zahvaljujeta Vzajemni zavarovalnici, oddelku »KARITAS«, za točno in kulantno izplačilo dvojne posmrtnine po mojem ponesrečenem očetu Francu Oevirku. Pomoč nama je bila v veliko uteho. V nasprotnem primeru bi ostala brez vseh sredstev.

To najino najtoplejšo zahvalo objavite v časopisu »Naša moč«.

Vestni in pošteni slovenski zavod vsakomur najtopleje priporočava.

Frane in Julijana Oevirk, l. r.,
Polzela 14.

Pravi trgovec. Sinko: »Očka, kaj je to pravi trgovec?« — Oče: »To je tisti trgovec, ki ti proda celo obleko, čeprav si mislil pri njem kupiti le gumb za ovratnik.«

Modra pega, ki ji zdravnik ne ve vzroka. Zdravnik: »Pregledal sem vašo ženo in ugotovil bolezen. Nikakor pa ne morem dognati, odkod ima modro pego pod desnim kolkom.« — Mož: »O, to vam pa lahko jaz razložim. Odkar je zbolela, vedno leži na ključu od hišnih vrat.«

Dober izgovor. Župnik sreča Dolefa, ki nese pod pazduho steklenico: »Kaj pa prinašaš?« — Dolef: »Steklenico, gospod župnik!« — Župnik: »A kaj je v njej?« — Dolef: »Oprostite, gospod, žganje.« — Župnik: »Dolef, Dolef, tako ti držiš besedo! Ali mi nisi zadnjič, ko sem te lastnoročno dvignil pijanega iz blata, obljubil, da ne boš nikdar več poskusil žganja? Sedaj pa spet kar celo steklenico?« — Dolef: »Oprostite, samo polovica slivovke je moja; druga polovica je za Komarčevega Miklavža.« — Župnik: »Pokaži, da si mož in izlij svojo polovico tjele v jarek!« — Dolef: »Prav rad, gospod župnik, ali oštir je vlijl mojo polovico na dno steklenice.«

Dva lažniveca v četi. Redov Južnič je kar vsak drugi dan prosil komandirja čete za dovoljenje, da sme zvečer v mesto. Vedno je za vzrok navedel težko bolezen svoje žene. Ko je bilo enkrat komandirju tega dovolj in se je Južnič spet pojavil pri raportu, je dejal komandir: »Hm, prav danes zjutraj mi je tvoja žena telefonirala, da se počuti čisto dobro in da ni treba, da bi se mučil in prosil zaradi nje za dovoljenje za izhod.« — Južnič: »Gospod kapetan, dovolite, da vam nekaj povem. V naši četi sta dva velika lažniveca.« — Kapetan: »Dva?« — Južnič: »Da, jaz namreč sploh nisem pženjen.«

čjenja. Karkoli se pa uniči, to zmanjša naše narodno premoženje. Šele z leti se morda škoda popravi. Pomislimo na sledeči primer: Na poslopju zgorijo predvsem leseni deli. Ti leseni deli so del lesnega bogastva vsega naroda, oziroma vse države. Ogenj spremeni ta les v ničvreden pepel. S tem se je vrednost narodnega premoženja zmanjšala za toliko, kolikor je bil vreden zgoreli les. — Dalje: V hiši imaš dragocen spominek, ki ga za ves svet ne bi hotel dati od sebe. Požar ti ta spominek uniči. Nihče ti ga ne more nadomestiti, pa čeprav bi ti dal milijone. Četudi bi dotični spominek kdo na novo izdelal, za tebe ne bi imel prave vrednosti, ker se ga pač ne drži glavno: spomin na ljubo bitje ali važen dogodek. — V prvem primeru tedaj gasilstvo z gašenjem varuje narodno premoženje, v drugem pa varuje imetek, ki bi ga lahko ogenj za vselej uničil. — A še z drugega vidika je delo gasilstva visokovredno. Vsak požar povzroči mnogo več škode, kot je pa krita z zavarovalnino. Malo pomisli: Ljudje zavarujejo navadno le streho in gorljive dele spodnje stavbe. Le redko pa zavarujejo tudi premičnine. Za te ne dobi pogorelec nobene odškodnine, čeprav so mu za življenje nujno potrebne. Vse okoliščnosti požara ter novogradnje so take, da jemljejo posestniku čas in mu povzročajo tisoč skrbi. Teh mu nihče ne more nadomestiti z odškodnino. Morda je poslopje že zelo staro, trhlo in majavo. Zavarovalnica ti sme po zakonu povrniti le dejansko škodo. Zato odškodnina navadno ne zadostuje za zgraditev novega poslopja. Pogorelec mora prositi za posojilo ali pa za pomoč v materialu pri dobrih ljudeh. Končno pa: Novo poslopje ni čisto isto, kot je bilo staro, čeprav bi bilo lepše. Novega poslopja se ne držijo več vsi tisti dragoceni spomini in dragi dogodki kot starega. Staršem pisca teh vrstic je svoj čas pogorela hiša. Tam stoji sedaj nova. A ta nas otrok nič več ne vabi. Nič več ne moremo reči: V tej hiši smo se rodili, tu je trpela in delala naša mama, tamle je skrbel za nas ata. Da, ogenj uniči mnogo več in ne le to, kar lahko otipljemo in vidimo. — Zato pa je naloga gasilcev tako vzvišena in lepa.

Čisto drugačna, a vendar pomembna je vloga zavarovalstva. Zavarovalnica ne more preprečiti požara. Zato pa lahko prepreči bedo in zmanjša skrb po požaru. Predpogoj je seveda, da je zavarovanec prav zavarovan in da je svoje dolžnosti iz zavarovanja v redu vršil. Zavarovalnica v takem primeru pokrije vso dejansko škodo, pri čemer gleda, da je odškodnina zavarovancu res v korist.

Kdor je te misli pazljivo premislil, je moral priti do sklepa, da med gasilstvom in zavarovalstvom ni nobenega neposrednega stika, da pa je njiju naloga nekam sporedna. Vendar mislijo slabo poučeni ljudje, da vlada med njima neke vrste dogovor. Tako namreč sodijo: Gasilci delajo le zavarovalnici v korist. Zato pa zavarovalnice gasilcem že po zakonu plačujejo poseben prispevek, rade pa tudi še poleg tega žrtvujejo za napredek gasilstva.

Zadnji stavek je resničen, predzadnji je pa izliv umazane materialistične in sebične miselnosti. Tak človek gleda le na svojo lastno denarno korist, ni mu pa mar usoda občestva, ki je z vsakim požarom ne glede na odškodnino zavarovalnice prizadeto. Res je sicer, da gasilci zmanjšujejo tudi škodo, ki bi jo morala kriti zavarovalnica. A s tem

samo pomagajo, da zavarovalnicam ni treba zvišati premije, ki bi morala biti nujno tem višja, čim večje bi bile škode po požarih. Zavarovalnice so pa — če so domače — poleg tega last vsega naroda. Kot take niso zainteresirane zgolj na tem, da čim manj plačajo, temveč prav tako kot vsaka narodna ustanova tudi na tem, da se narodno premoženje ne uničuje. Zato pa gasilstvo podpirajo in s tem vršijo nekaj narodni skupnosti koristnega.

Da je bilo treba te misli enkrat določno poudariti, dokazuje dogodek, ki nam ga sporoča spredaj omenjeno pismo. Pisec namreč pravi: »Dva člana gasilske čete sta v nekem večjem kraju na Dolenjskem pobirala dobitke za šaljivi ribolov ob priliki četne veselice. Zglasila sta se tudi pri krajevnem veljaku, ki je velik posestnik, obenem pa mesar in gostilničar. Vljudo sta mu obrazložila namen svojega obiska in ga zaprosila za dobitke. Namesto dobitka sta bila deležna zasmeševanja in zafrkavanja na račun gasilstva in zavarovalstva. In ta človek hoče veljati povrh še za izobraženca. Ob koncu neprijetnega razgovora je ta človek zalučal gasilcem v obraz očitek: »Gasilci ste prostovoljni hlapci velekapitala!« Ko sta ga gasilca vprašala, kakšen velekapital da misli, je rekel, da so to zavarovalnice, ki jim gasilci slepo služijo. Gasilca sta ga opozorila, da se tudi njemu lahko zgodi nesreča, pri kateri mu bodo prav prišli tako gasilci kot zavarovalnica, a veljak se je začel smejati, češ zavarovan sem za več, kot je vse skupaj vredno. Če začne pri meni goreti, naj si gasilci prej noge položijo preden pridejo gasiti!«

Ta resnični dogodek je značilen za miselnost tistih, ki s svojim premoženjem na račun občestva špekulirajo. Pravično bi bilo, da bi se takih ljudi ognile tako zavarovalnice kot gasilci. Potem bi morda prej ali slej vendarle zaslužili vrednost teh dveh ustanov.

»Naša moč« ni nikdar delala reklame za zavarovanje s praznimi besedami. Njen namen je, da z razlaganjem in razlogi utemelji potrebo zavarovanja in plemenito poslanstvo zavarovalstva. Samo iz tega namena smo zapisali tudi te misli. Naj bi pripomogle k temu, da bi oni, ki jim te stvari niso globlje znane, spregledali in postali požrtvovalni prijatelji tako zavarovalstva kot gasilstva.

Največja vaša skrb naj bo takojšno plačilo

Ilustracije in klizeji

dajo reklami čelo pravo lice. — Za reklamo v visokih nakladah uvažujte le offsettisk, ki je danes najcenejši!

Kamenotiske Knjigotisk
Bakrotisk • Kiližarna
Litografija • Offsettisk

**JUGOSLOVANSKA
TISKARNA
LJUBLJANA
KOPITARJEVA UL. 6**

Knez Miloš in francoski poslanik. Srbskega kneza Miloša je obiskal francoski poslanik. V teku razgovora vpraša poslanik: »Ali imate v vaši državi tudi aristokracijo?« — Knez te besede še ni bil nikdar čul. Zato prosi poslanika, naj mu pojasni besedo. — Poslanik: »Aristokrati so ljudje boljše vrste, imoviti, ki mnogo potujejo po zabaviščih in nič ne delajo.« — Knez: »Nič ne delajo? O, da, take imamo. Samo mi jim ne pravimo aristokrati, temveč barabe.«

Najboljši paša. Osman paša je skrivoma pošiljal po Bosni, da bi dognal, kolika je njegova priljubljenost pri ljudstvu. Nekoč naleti na zelo starega moža, ki se je pred svojo bajto paril na soncu. Nagovori ga in kmalu se razvije živahen razgovor, v teku katerega ga vpraša paša: »Ti si gotovo preživel mnoge paše?« — Mož: »O toliko, da jim niti imen več ne vem.« — Paša: »A kateri med njimi je bil najboljši za ljudstvo?« — Mož: »Neki Šerif, ki je umrl, preden je prišel iz Carigrada v Bosno.«

Pri orehu jedrce.

nraženo sladno jedro pa vsebuje
Kneippova sladna kava

Stanko Kos:

Življenje je polno negotovosti ...

Poklic rudarja je gotovo eden najtežjih in tudi najnevarnejših. Rudar nikdar ne ve, ali se bo vrnil zdrav in živ iz jame ali ne. Njegovo življenje visi vedno na nitki. Samo malenkost že zadostuje, da se v rovu pripeti nesreča. Zaradi majhne iskric se lahko vname plin, ki se tvori v rovi, zrušijo se zrahilane plasti kamenja, premoga in zemlje ter zapro rudarjem, ki so pod zemljo za-

ženi ponesrečenega rudarja izplačala celo dvakratno zavarovalno vsoto, ker se je zavarovavec ponesrečil. Sedaj ima KARITAS v Trbovljah in Zagorju preko 1500 zavarovancev in to večinoma rudarjev in njihovih žen. Lahko pa računamo, da je zavarovanih trikrat toliko oseb, ker so zavarovani tudi otroci tistih družin, kjer sta zavarovana oče in mati.

Trboveljski rudarji se peljejo na delo.

posleni, izhod iz rova. Tudi voda dostikrat vdere v notranjost rudnika in če ni nagle pomoči, so rudarji zapisani smrti. Nešteto je vzrokov, ki morejo povzročiti nesrečo. Najhuje je pač, da takih vzrokov nesreč ni moči vedeti naprej. Nastopijo nenadoma, zahrbtno, ko je že izključeno vsako protisredstvo. Poleg že naštetega je še polno drugih nevarnosti, ki prežijo vsak trenutek na rudarja in delavca, ki je zaposlen pri rudniku.

Ob vsaki nesreči pa vedno nastanejo nepredvideni stroški, ki jih je treba prej ali slej poravnati. Družina ponesrečenega rudarja, katere že prej ni bogve kako dobro živela, s skrbjo gleda v bodočnost. Saj pridejo časi, ko praznuje rudnik po več dni na teden in zaradi tega odpade za služek. Uboga vdova si ne ve pomoči. Skrb za nepreskrbljene otroke ji greni njeno že itak revno življenje. Bodočnost stoji pred njo v najtemnejši luči. Take in podobne misli jo prešinjajo, ko ji povedo, da je tudi njen mož med ponesrečenimi rudarji. Toda ne! V to žalost pade vsaj ena kapljica tolažbe. Mož je že prej mislil na svojo družino. Zavaroval je sebe in ženo pri KARITAS za primer smrti. Družina je vsaj v tem najtežjem trenutku rešena materialnih skrbi. KARITAS pa bo

Gornji primer je samo en primer iz vsadanjega življenja. Koliko žalosti in skrbi zaradi izdatkov bi si ljudje lahko prihranili, če bi pravočasno mislili, da bo enkrat treba umreti. Najboljši način preskrbe za ta primer je zavarovanje. Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani ima poseben oddelek KARITAS, ki vodi tako imenovano ljudsko zavarovanje. Ta način zavarovanja je drugod po svetu zelo razširjen zlasti med delavstvom in kmetskimi ljudstvom. Pri nas so že deset in desetisoči spoznali potrebo, da se zavarujejo pri KARITAS. Mnogi, ki so bili prej zavarovani pri raznih samopomočih, so uvideli, da jim more koristiti le solidno in pošteno domače zavarovanje KARITAS. Pristopili so v prepričanju, da bodo v primeru potrebe res dobili to, kar jim pripada. Zahvale, ki jih stalno prejemamo, potrjujejo to zaupanje. Kar velja glede zavarovanja za rudarje, velja tudi za ostale poklice. Mnogo je še poklicev, n. pr. zidarji, šoferji, potniki, tesarji, krovci itd., v katerih je večja možnost, da družina ali svoji izgube rednika. Taki bi morali še posebno gledati na to, da se zavarujejo. Končno pa nihče ne ve, kdaj in kje ga čaka smrt. Zavarovanje je slehernemu potrebno, zato ne odlašajte s pristopom.

JAVNA ZAHVALA

Spodaj podpisana sem zavarovala svojo mater pri Vzajemni zavarovalnici, oddelek »KARITAS«. Sredi septembra je moja mama umrla in že v kratkem sem prejela posmrtnino izplačano.

Ker je bila bolezen moje matere Terezije Počivalnik v zvezi z raznimi stroški, mi je ta hitra podpora zelo prav prišla. Zato se zavarovanju »KARTAS« prav prisrčno zahvaljujem in ta zavod vsakomur najtopleje priporočam. Tudi našega domačega zastopnika gosp. Oswalda toplo priporočam, ki mi je pripomogel do te prepotrebne denarne podpore v dneh žalosti in stiske.

Prevalje, dne 8. oktobra 1939.

Rezika Počivalnik, l. r.,
Prevalje 62.

Koledar Kmetčke zveze za leto 1940

Koledar Kmetčke zveze za l. 1940 je te dni izšel. Ima nad 300 strani izbrane vsebine, lično obliko, platnice vezane v platno, svinčnik, ter vse ono vsebino, kakor lani in še nešteto novih stvari, kot n. pr.: vse zapisnike za kmetijsko knjigovodstvo, (na najboljšem papirju), kmetijsko strojništvo, popolne mere tesanega lesa v m³ in čevlji (kubikih), tabele za izračunavanje žive teže živine in stoječega lesa — gozdov, telefonske številke in naslove vseh za kmeta važnih uradov in ustanov v Sloveniji, pouk, kako se telefonira in kako se oddajajo brzojavke, obrestne račune, najrazličnejša navodila za vse panoge gospodarstva, itd. in še več praznega papirja kakor lani. V koledarju ni nobenega članka, nobene nepotrebne navlake, pač pa vse, kar slovenski kmet vsak dan rabi!

Tako izpopolnjen koledarček do zdaj na Slovenskem še ni izšel in skoro gotovo tudi ne bo več tako kmalu! Upravičeno je namreč treba pričakovati, da se bosta tisk in papir podražila in bo izdajanje tako obširnih koledarčkov predrago.

Zato svetujemo vsem kmetovalcem: Nabavite si letos koledar Kmetčke zveze prav vsi! Morda vam bo moral služiti več let kot nepogrešljiv gospodarski priročnik!

Opozarjamo ponovno, da ga lahko kupijo samo po 10 din le oni, ki ga bodo naročili skupno in pravočasno. Lani je naklada pošla že v decembru, zato so mnogi ostali brez njega! Pohitite letos z naročili, dokler je koledarček v zalogi.

Pri naročilih posameznih izvodov stane koledarček s poštnino vred 12 din. Naročila sprejema: Kmetčka zveza v Ljubljani, Tyrševa c. 38 (Zadružna zveza). V prodaji bodo koledarčki tudi v knjigarnah in papirnih trgovinah po mestih. Cena v knjigarnah je 12 din.

Na konjiški železnici. Kakor znano, pelje iz Poljčan v Slov. Konjice ozkotirna železnica. Včasih je bilo na tej progi zelo »lepo domaček«. Ko je strojevodja nekoč opazil na cesti poleg proge v šolo idočo učence, jim reče: »Poskakajte na vlak, vas popeljem v šolo. — Učenci: »Hvala lepa, bi prišli prepozno v šolo.«

NE VEMO NE URE NE DNEVA...

V zadnjem času je **KARITAS** med drugim izplačala

cele zavarovalne vsote
ob smrti sledečih članov in članic:

Marn Marija, Ljubljana, Vegova 10;
Triplat Kati, Lesce 40;
Novak Marija, Nova vas 4, p. Ptuj;
Ornik Ivana, Trnovska vas 10, p. Sv. Bolfenk;
Sevčnikar Neža, Šostanj-Lokovica, Medvedova 7;
Tiringer Marija, Kranj, Jenkova 3;
Cerne Marija, Ljubljana, Štepanja vas 45;
Kuglić Franc, Nove Jarše 28, p. Ljubljana-Moste;
Ulag Ana, Sv. Vid 27, p. Planina nad Sevnico;
Glauninger Zofija, Ljubljana, Celovška cesta 22;
Pristovnik Marija, Gabernik 31, p. Polskava;
Tičar Marica, Sv. Marjeta 26, p. Rimske Toplice;
Walter Primož, Poljana 21, p. Prevalje;
Zibert Helena, Murska Sobota, Solska ulica 14a;
Selih Jožef, Stare Slemenice 52, p. Slov. Konjice;
Skodič Pavla, Kozjak 65, p. Zg. Sv. Kungota;
Pencelj Franc, Ljubljana, Privoz 11;
Drofenik Helena, Naverski vrh 4, p. Guštanj;
Rozman Andrej, Križe 8, Gorenjska;
Skumavec Jožef, Dovje 34, p. Mojstrana;
Šturm Anton, Dovje 116, p. Mojstrana;
Zelenko Roza, Sp. Voličina 71, p. Sv. Lenart;
Simsić Marija, Planina pri Rakeku 61;
Kolman Ivana, Maribor, Pobrežje, Verstovškova;
Knoll Angela, Ljubljana, Moste, Ciglarjeva 17;
Breceljnik Anton, Ljubljana, Vel. Colnarska 23;
Jesenik Leopold, Ojstriška vas 26, p. St. Jurij ob Taboru;
Štiksa Aleksander, Ljubljana, Vič 6;
Korber Marija, Orova vas 9, p. Polzela;
Selinšek Ivana, Maribor, Tržaška cesta 64;
Lesjak Franc, Gaberje 22, p. Stična;
Bolte Gašper, Ljubljana, Igriška 11;
Režek Urh, Rovte 1, p. Podnart;
Kobale Franc, Maribor, Pekel 3;
Schmit Neža, Loke-Petelinova vas 300, p. Trbovlje 1;
Roblek Marija, Tržič, Zg. Dolina 104;
Štorman Antonija, Kaplja vas 35, p. Sv. Pavel ob Preboldu;
Verbič Drago, Ljubljana, Galetova 33;
Dr. Lukan Miroslav, Ljubljana, Pred škofijo 13.

*

Dvojno brezplačno sozavarovalno vsoto je **KARITAS** izplačala ob smrti 12 letne Angele, hčerke pri nas zavarovanih staršev Frančiške in Alojzija Lampret, Griže 2, p. St. Vid pri Stični.

Brezplačno sozavarovalno vsoto je »**KARITAS**« izplačala ob smrti 3 letnega Rudolfa, sina pri nas zavarovanih staršev Rudolfa in Marije Šavnik, Jesenice na Gor., Ilirska 8.

»**KARITAS**«

ZAHVALA

Ljudskemu zavarovanju »**KARITAS**«, ki je oddelek Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani, se podpisani najlepše zahvaljujem za točno izplačilo zavarovalnine po moji rajni ženi Uršuli Struga. Imel sem izdatke zaradi ženinne bolezni, prevozne stroške, izpadek na zaslužku, kakor tudi razne manjše dolgove. Ko sem prejel posmrtnino, sem vse te stroške lahko poravnal, kar bi sicer ne mogel. Kdor še ni zavarovan, naj takoj sklene zavarovanje pri »**KARITAS**«, ker je to res koristna ustanova.

Prevalje, dne 3. oktobra 1938.

Gregor Struga, rudar, I. r.,
Zagrad 41, p. Prevalje.

Plahodušje in umišljene bolezni

Dosedanje naše razmišljanje se je našlo na bolezni sploh, kakor jih pojmuje v vsakdanjem življenju, bolezni, ki imajo svoj vzrok ali izvor v telesnosti, v onem področju našega bitja, enakem vsem živim, torej tudi rastlinam in živalim. Človek kot višje, poduhovljeno bitje ima prav zaradi te posebnosti svojevrstno življenje in svojevrstne življenjske motnje, kakršnih ni in ne more biti v rastlinah in živalih. Življenjskih motenj ali bolezni duševnega izvora je bilo vedno in povsod več ali manj, kakor nam pričata zgodovina in narodnoznanstveno; v današnjih časih so se tovrstne bolezni močno razpasle med t. zv. omikanci povsod, kjer se opuščajo ali zanemarija duhovna vzgoja in se se življenje posnovlja (ali materializira).

Duševnih bolezni je komaj pregledna vrsta, doberšen del jih je pridobljenih, t. j. takih, ki nastajajo v poedincih na novo iz kakršnihkoli telesnih ali duševnih vzrokov, večidel pa je podedovanih, t. j. takih, ki se prenašajo od prednikov na potomce po rodu. O dedovanju se pomenimo kasneje bolj podrobno, za zdaj bodi omenjeno dejstvo, da dedovanje ni nujno; dedna svojstva, ugodna ali neugodna, se pač pojavljajo na potomstvu, a ne vselej in povsod. V človeku ni sicer nič, kar ni bilo že v prednikih, a vendar je vsak človek popoln samoedinec, različen od drugih ljudi, različen tudi od vsakega svojih prednikov. Kako to doždevno protislovje?

Človek nastaja iz zmesi rodni zasnov dveh človekov, v vsakem človeku je razvita dediščina, in sicer pol po očetu, pol po materi. Spričo sto tisoč ali še več raznih rodni zasnov z obeh strani je mogočih neskončno različnih enačic. Druga nič manj važna zadeva pa je okolje, ki se človek v njem razvija; dedne zasnove se čvrsto razvijajo ali zastajajo ali se celo zgubljajo, kakršno je pač okolje, zasnovam primerno ali nasprotno. To pravilo velja za obe strani človeškega bitja, telesno in duševno. Kakor telesno tako je človek tudi duševno proizvod dednih zasnov in nešteti vplivov nanj posebno v razvojni, otroški in mladostni dobi. Tako se dogaja, da se tudi čvrste, življenjsko dobre rodne zasnove ne razvijajo povoljno zaradi neugodnega okolja, da pa se tudi nedostadne, življenjsko slabe rodne zasnove izgubljajo v ugodnem okolju in nadomeščajo z življenjsko ugodnimi svojstvi.

Že v prejšnjem pomenku je bilo omenjeno in poudarjeno, kolike življenjske važnosti so dobre navade, ki se dajo pridobivati s trudom in žrtvovanjem trenutnih užikov, ali usodne razvade, ki se kar same pritikajo v mladosti zanemarnemu ali nemarnemu odraslemu človeku. V današnjem omikanem svetu močno prevladuje pogmotna miselnost, skrb za gmotne dobrine in nebrzdana težnja po telesnem udobju in uživanju, opuščajo pa se pozor na pravo duševno vzrast, zanemarija se duševna vzgoja in samovzgoja. Tako vzraščajo med nami rod z neurejeno duševnostjo, ki ni kos nalogam in zahtevam resnega življenja, duševno slaboten in bolehen rod, ki sam trpi, a je tudi huda motnja in težko breme zdravemu občestvu, družini in narodu.

Izrazite duševne bolezni, ki bolnika onemogočajo v občestvu začasno ali trajno, spadajo v področje poklicnega zdrav-

stva; v teh razgovorih se pomenimo o splošnih duševnih motnjah, ki jih uvrščamo med t. zv. živčne bolezni brez tvarnih sprememb v telesu, a so dejansko duševnega izvora, prav za prav nasledki duševne nepravilnosti za življenjske nevednosti, duševne neurejenosti, zbeganosti ali malodušnosti.

Vsakdo ima svojo čud, svoj poseben način, kako se odziva na notranje in zunanje doživljanje. Že po rojstvu, prav za prav po rodu smo vročekrvni in nagli ali mrzlokrvni in počasni, veseljaški ali turobni, prepirljivi ali krotki, užitka zahtevni ali skromni itd. Te prirojene posebnosti se v pravnem razvoju ohranijo, a v sožitju posameznika z drugimi ljudmi ugledajo v oblike, ki omogočajo znosno življenje v občestvu, nekako tako, kakor se obrusi robato in ostrokoničasto kamenje iz gorskega potoka v oblo prodje večjih mirno tekočih rek.

Tako se raznočudni ljudje vboče prilagujejo drug drugemu v pisano družbo; ne redki pa so tudi čudaki, ljudje z neuglajeno čudjo, ki jih družba zavrača ali pa se sami ogibljejo družbe in s tem tudi neprijetnega trenja v nji. V zdravstvenem oziru pomembna je plašna ali strašljiva čud, ki se javlja kot zbeganost ali onemoglost spričo dejanske ali dozdevne nevarnosti. Po rodu smo srčne ali plašne čudi. Srčnost je dragocen naravni dar, vztrajna srčnost je vir in pogoj veselemu in zdravemu življenju, saj je zdravje v bistvu izrazito podzavestno teženje ali zavestno hotenje duševno-telesnega soglasja ali skladja, kakor je bilo razloženo v prejšnjih pomenkih, da za zdravje treba poguma prav posebno v nevarnostih. Nasprotje srčnosti je bojzljivost, plašljivost ali strahopetnost, ki je prav za prav samo nedostajanje srčnosti, kakor je tema sama na sebi prav nič kakor nedostajanje svetlobe. Strah pa je zdravja grobar. V splašenem ali prestrašenem človeku se ustavlja in časih tudi kar ustavi vse podzavestno rastno življenje, odpuvedujejo vse one čudovite naprave, ki nas varujejo tako številnih in različnih življenjskih škodljivosti; strah uničuje odporne sile telesa in odpira vrata vsem boleznim na stežaj. Kako težko je vardevati plašljive bolnike, vedo vse izkušene matere, koliko težje in manj hvaležno je zdraviti take bolnike, čuti vsak zdravnik. Opazoval sem poleg nešteti drugih težavnih primerov dva z neugodnim izidom, ki jih je po mojem prepričanju končal poglavitno samo strah. Dekle je imelo navadno vnetje gola brez zapletkov, a je umrlo za strahom pred davico. Drugi, raznežen mladenič, je dobil navadno drisko kakor vsi njegovi tovariši, ki so se napili mrzle vode, drugi so ozdraveli v dveh, treh dneh, on je podlegel strahu pred zastrupljenjem ali okužbo (kolero).

Strah ni neznan občutek niti pogumnemu človeku, saj utegne doleteti nevarnost, ko je najmanj pričakuje. A urejenega človeka ne nadna nevarnost ne zmede, še manj stre, pač pa zbistri in osrči, da hitro zbere duševne in razne telesne sile in se ali ogne nevarnosti ali tvega z njo boj. Stara življenjska izkušnja pa je, da je sreča vedno na strani srčnih ljudi.

Nepokvarjen otrok ne pozna strahu. Ne pozaben mi je prizor iz velikega živalskega vrta. Velikanski indijski slon je zamahnil s

silnim rilcem v gosto gručo radovednih obiskovalcev, ki se je razkadila med uglasujočim krikom in vikom na vse strani. Ostala je pa na pozornici samo majhna komaj štiriletna deklica, ki je krenila slona po rilecu, rekoč: »Kajpada!« in mu pokazala jezik.

V t. zv. boljših ali omikanih krogih navadno »skrbna« vzgoja silno kvari otroke prav glede življenjske srčnosti. Koliko praznih in pretiranih strahov vtepajo otrokom v glavo strahopetni vzgojitelji ali plahodušne vzgojiteljice! Namesto da navajajo otroka na stvarno življenje, uče prenašati nevšečnosti in premagovati vsakdanje in neizogibne škodljivosti z utrjevanjem, ga maličijo in mehkužijo in mu umetno vcepljajo strah pred vsako sapico in meglico, strah pred kužnimi kalmi v zraku, jedeh in pijačah, strah pred bolečino ali celo lakotjo ali večjim trdom, strah pred vsem, kar ni prijetno v tem ljubem svetu. Tako se po rodu srčni otrok navzame plašnosti in malodušnosti, da vidi nevarnosti v vsaki življenjski nevšečnosti in da ga obvladuje strah v vsaki koščljivi zadevi.

Na kmetih imajo ponekod grdo navado, da »zabavajo« otroke ob dolgih zimskih večerih z nespametnimi izmišljotinami o strahovih, največ o vračajočih se mrličih, o vedomcih in volkodlakih, o mori, o čarovnicah in škrtih; v naših krajih so nam pripovedovali o čudni pošasti »krvavem stegnu«, ki prebiva po vinogradih in sadovnjakih, da jih varuje pred zmkavti. Seveda čvrstim kmetiskim otrokom kmalu izpuhte iz glav take prazne marnje, a neredkokdaj jim ostaja neka splošna plašljivost ali otročja zaverovanost v duhove in čare.

Tako privzgojeno plahodušje se vraste v človeka in se ga drži tudi v odrasli dobi, ko mora sam po svojem razvitem razumu spregledati, da je strah znatraj votel, zunaj pa brez lupine, torej nekaj milnat mehur, stkan iz bolnozbežane domišljije. Tako srečujemo tudi odrasle, v svojih poklicih sposobne ljudi, ki jih mučijo prazni strahovi in jim grene življenje. Ta se boji praznote in ne gre sam čez prazen trg v mestu iz strahu, da se ne spotakne ali onesvesti sredi trga; drugi se boji sam čez most v strahu, da se podre prav pod njegovimi nogami; tretji se boji na železnico, vzpenjačo ali drugo vozilo iz strahu pred nesrečo, ki se časih dogaja; četrti ne gre v vetru na ulico, boječ se, da prileti kos opeke prav njemu na glavo, peti se boji vsake višine na zgradbah ali v prirodi; dobro pripravljen dijak se boji izpita in ga odloži; govornik ali igralec se zmedeta iz strahu, ko nastopita pred razvajenim občinstvom. Vsakdo od nas pozna še mnogo drugih primerov plahodušja pri odraslih, primerov, ki so sami po sebi smešni, a vplivajo zelo neugodno na zdravje plahodušnikov in njihovega okolja.

Omeniti mi je še drugačno zvrst plahodušja, ki se časih razvije pri odraslih, dotlej duševno urejenih ljudeh, kot nasledek prehudih telesnih ali duševnih naporov ali pa hude bolezni. Med temi je zloglasna hripa, ki gre silno rada »na živce«. Spominjam se sošolca, ki se je odlikoval kot duhovnik po vnuhi in delavnosti. V adventu, ko imajo duhovniki mnogo dela, ga je napadla močna hripa. Z vročnico 39–40 stopinj je opravljal vse svoje župnijske posle, presedel dolge ure v mrzli spovednici in hodil celo v sosednje župnije spovedovat na pomoč. Za božič je še vztrajal, po praznikih ga je vrglo, dasi ni imel več vročnice. Tako je onemogel,

da ni mogel več iz postelje in so ga morali celo pitati. Takrat so me poklicali. Dal sem ga prepeljati v okrevališče, kjer sem ga, telesno zdravega, po dolgih tednih in mesecih pripravil, da je začel sam jesti, vstajati in hoditi v kapelo k maši. Dolgo se je bal sam maševati, pridigati se je upal po dveh ali treh letih.

V najožjem sorodstvu s plahodušnimi pojavi posameznikov so splošne stare vraže med neizobraženimi gorjani in prebivalci oddaljenih dolin, še bolj pa tako pogostne oblike novodobnega praznoverja med polizobraženci v mestih in na kmetih. Konjederkam pri nas klenka, imenitno pa uspevajo v Berlinu, Parizu in drugih središčih novodobne omike razne vedeževalke in vsevedeži, ki poznajo usodo, boleznin in smrt človeku iz dlani ali pisave ali potez na obrazu ali telesnih kretenj ali celo iz ozvezdja ob njegovem rojstvu.

Vse to in drugo bega male in velike otroke, da zgubljajo vero vase in iščejo v vsaki mali ali veliki stiski sveta izven sebe in pomoči od zunaj. Tako greše proti poglavitnemu načelu zdravega življenja: Pomagaj si sam, in Bog ti pomore! Nasledki so bolezenske motnje iz plahodušja.

Lahkomiselna je vobče mladina, ki ne doživlja hujših trdot in udarcev ali jih sproti pozablja. Lahkoživi smo več ali manj vsi, da se že nagonsko izogibljemo vsemu, kar nam življenje greni ali teži. So pa med nami, zlasti izobraženci, težkomiselni ali črnogledi ljudje, ki si grene in otežujejo življenje zgolj ali večinoma iz preresnega premišljevanja ali mozgovrtanja.

Spominjam se časov svojega zdravniškega šolanja. Ko smo poslušali predavanja o neopazno nastajajočih boleznih, smo malone vsi prestajali počasne bolezni kar po vrsti, začetek jetike in srčnih napak, živčnih in obistnih bolezni, možganskih tvorov in duševnih motenj. Seveda smo vse take bolezni preboleli sproti, nekaj iz mladostne odporosti, še bolj pa iz hitrice, ko so se vrstile druga za drugo in bile odganjane od drugih dnevnih opravil, da se ni mogla nobena trajno zapičiti v nas.

V vsakdanjem življenju srečujemo mnoge ljudi, ki so pretirano skrbni za svoje zdravje. Neprestano se opazujejo in pretočno zaznamujejo tudi neznatne, malenkostne spremembe v vršenju telesa sploh in delovanja drobovja. Mzgovrtci se ne zavedajo, da je samoopazovanje vobče nezanesljivo in časih varljivo, ker na vznočaj ali na sebe obrnjena pozornost sama spreminja in moti telesno vršenje največ v neugodnem smislu. Pameten zdravnik se resno bolan nikoli ne zdravi sam, ker ve, da je samoopazovanje bolezenskih pojavov negotovo in samozdravljenje po lastnem presojanju zelo tvegano. Tudi zdravljenje bolnih svojcev rad prepustiča tovarišem-zdravnikom.

Današnja doba je posebno kvarna duševni klenosti, zastruplja jo pogmotna miselnost, prerašča jo in duši plitva izobraženost, ko novodoben izobraženec zna površno vse, a v resnici prav za prav nič temeljitega, in išče v življenju čutne užitke. V takem vzdušju razpada duševno ravnotežje in nastaja pretirana skrbnost za zdravstveno stanje.

Ulak ga je povozil

Pri KARITAS zavarovani zasebni uradnik Martin Pečnik iz Ljubljane je 18. septembra t. l. na svojem vsakodnevnem sprehodu prišel do železniškega prelaza, ki pa je bil zaprt z zapornicami. Ni počakal, da bi se odprle, temveč je obšel zapornice, ker je ravno na tistem mestu dovolj prostora za prehod mimo zapornic. Pokojni Pečnik je bil nekoliko naglušen in ni slišal prihajajočega vlaka, ki je privozil v tistem času po progi. Lokomotiva je Pečnika pograbila za obleko in ga vlekla ob progi po tleh. Po nekako 100 m ga je zasukalo, nakar je udaril z vso silo z glavo ob tla in obležal med tračnicami.

KARITAS je njegovi hčerki, pri kateri je stanoval, izplačala dvojno zavarovalno vsoto, ker je zavarovanec umrl na neposrednih posledicah nezgode.

JAVNA ZAHVALA

V dolžnost si štejeva, da se Vzemni zavarovalnici, oddelku KARITAS, pritrčno zahvaliva za izplačilo dvojne brezplačno sozavarovane vsote po najini 12-letni hčerki Angelci, ki je umrla dne 29. julija t. l. zaradi zastrupljenja.

Ljudsko zavarovanje KARITAS priporočava vsakomur, prav posebno pa še staršem.

Prosiva, da blagovolite to zahvalo priobčiti v »Naši moč«.

Št. Vid pri Stični, 27. avg. 1935.

Lampret Alojzij in Frančiška, l. 1
Grize 2, p. Št. Vid pri Stični.

Obvestilo

Gospod Hinko Meško ni več zastopnik Vzemne zavarovalnice in njenega oddelka KARITAS ter nima pravice sklepati kakršne koli posle ali sprejemati denar za račun Vzemne zavarovalnice.

Isto velja za zastopnika gospoda Bena Žibolda iz Velenja 66.

Lovska. Ona: »Ali si ti ustrelil zajca, ki si ga prinesel z lova?« — On: »Jaz, se razume!« — Ona: »Zajec namreč strašno smrdi.« — On: »Že mogoče. A kako naj na razdaljo 50 metrov vem, ali streljam na svežega zajca ali ne?«

Ribniška. Ribničan je moral v Ljubljano v bolnišnico. V Ribnici je kupil vozni listek do Zlebiča-Sodražice. Na tej postaji je skočil iz vlaka in spet kupil listek le do naslednje postaje. Tako je delal vse do Grosupljega. Tam ga vendar vpraša eden izmed sopotnikov, čemu to početje. Ribničan odvrne: »Zdravnik mi je rekel, da imam strašno slabo srce in da me lahko vsak čas zadene kap. Čemu bi potem plačeval vožnjo do Ljubljane, ko me pa lahko kap že med potjo zadene!«

Znati si je treba pomagati. Učitelj: »Do jutri mi rešite sledečo nalogo: 38 žemelj stane 19 din. Koliko stane ena žemlja?« — Drugi dan vpraša Pavelčka: »No, si izračunal?« — Pavelček: »Da, Ena žemlja stane 50 par!« — Učitelj: »In kako si to izračunal?« — Pavelček: »Vprašal sem peka!«

Osterca je hotel rešiti. V neko ljubljansko hišo prihi z vso službeno vneto stražnik. V nekaj skokih je v prvem nadstropju, kjer burno pozvonil. Služkinja odpre, stražnik plane s pištolo v roki v sobo, kjer sedi domača hčerka pri klavirju. Hčerka prebledi in prestrašena vpraša: »Kaj ho- ho-če-te vi t-t-tu?« — Stražnik: »Sosedje javljajo, da v tej sobi že dve uri mrevarite nekega Osterca. Izvolite z menoj!« (Pripomba: Osterc je priznan slovenski skladatelj, ki je zložil tudi več težkih klavirskih skladb.)

Ali res ni dela?

Nobeden naših spoštovanih čitateljev naj ne misli, da hočemo z gornjim vprašanjem rešiti zamotano in pereče vprašanje brezposelnosti. Le na nekaj hočemo opozoriti, na kar brez dvoma vse premalo mislimo in kar vse preveč podcenjujemo. Kdor je kdaj potoval po tujini, zlasti po nekaterih nemških pokrajinah, je naletel na obširna okrožja, v katerih se tako rekoč vsi ljudje pečajo z enim in istim delom. Zlasti zimski čas, ko delo na polju počiva, izrabijo za tako skupno delo ter tako tudi ta čas dobičkonosno preživijo. V okrožjih pa, kjer je zemlja bolj skopa, je navadno tako delo edina možnost za preživljanje. V nekaterih okrožjih izdelujejo ročna dela, v drugih pletejo zavese in preproge, v tretjih izdelujejo najrazličnejše igrače, v četrth se pečajo z glinasto obrtjo itd.

V naših krajih se je ponekod v znatni meri razvil čipkarstvo. Vendar pa količina izdelanih predmetov še daleč ni dovolj visoka. Z organizacijo dela, s plemenitenjem motivov, z načrtnim in znanstveno ter umetniško-zgodovinsko neoporečnim izkoriščanjem našega narodnega blaga, z organizirano ceneno nabavo surovin in zlasti s smotrno organizirano ponudbo bi bilo mogoče to domačo obrt dvigniti tako visoko, da bi nudila dovolj kruha celim okrožjem. Ali ni značilno, da imamo na vsakem ljubljanskem velesojmu po več razstavnih stoj, v katerih ponujajo čipkarska dela preproste hrvatske žene in dekleta, le redko ali pa vsaj zelo skromno pa se ponuja tovrstno delo slovenskih žena in deklet!

Lončarstvo kot narodno-umetniška obrt je pri nas skoraj povsem izginilo. Posamezni lončarji — a zelo redki — izdelujejo le še prav preprosto glinasto robo. Zato pa imamo že nekaj podjetij, ki se pečajo s tako zvano fino keramiko. Taka podjetja so z velikim dobičkom prevzela dediščino naših pradedov, ki so sami izdelovali majolike, vrče, krožnike, skledice in drugo glinasto robo v taki izdelavi, da ostanki teh del še danes predstavljajo redke dragocenosti. Oni sicer niso imeli visokih obrtnih šol, temveč so delali iz svoje duše. Zato je njihovim izdelkom vtisnjen nezmaličen izraz narodnega umetnostnega čuta.

Zaokrožen okoliš, ki se že dolga desetletja peča z enotno obrtjo, je ribniško okrožje s suho robo. Vedno bolj pa se izoblikuje tak zaokrožen okoliš tudi okoli Dobropolja na Dolenjskem, kjer se je začela razvijati obrt za izdelovanje domačih lesenih in tekstilnih igračk. Uvidevni domači izobraženci in gospodarji so tam ustanovili zadrugo »Razvoj«, ki samo iz domačega lesa in zgolj z domačimi delavci danes izdeluje nad 120 različnih igračk. Poleg tega izdelujejo tam še kitare, številke in napise iz lesa, kartona in celuloide, lutke za otroška gledališča, preproge, pregrinjala, vezene svete podobe itd. Če pomislimo, koliko te robe mi uvozimo za pretirano drag denar in kako tista uvožena roba vnaša v naše domove tuje, nenarodno občutje, potem šele razumemo tudi narodni pomen takega podjetja.

Tisoče in tisoče predmetov nam izdelujejo daleč v tujini ter nam z njimi kvarijo slovenski okus ter lajšajo naše žepe. In vendar bi bilo mogoče vse to izdelovati doma ter s tem delom zaposliti tisoče rok. Nihče ob tem delu ne bo postal milijonar, a svoj kruh bo imel ter zavest, da je delal za našega človeka in naš narod. Imamo Zavod za pospeševanje obrti, imamo razne obrtne šole, kjer je povsod prilika za strokovno izobrazbo. Treba je le še tako idealnih in požrtvovalnih podeželskih izobražencev in gospodarjev, kakor so se našli v Dobropolju, pa bo po naših vaseh zaživela zopet ona lepa in nedolžna romantika starih časov, ki jo sedaj tako strupeno preraščajo tuji in nam neprijazni vplivi.

Razlog veselju. Mitničar na ljubljanskem kolidvoru pregleduje trgovskemu potniku velik kovček, v katerem ima potnik same vzorce raznega blaga. Potnika sili na smeh. Mitničar: »Čemu se smejete?« — Potnik: »Ker ste vi po dveh mesecih prvi človek, ki se zanima za moje vzorce.«

Lepa tolažba. Bolnik: »Gospod doktor, povejte mi odkrito: ali je še kaj upanja, da ozdravim?« — Zdravnik: »Da, prav gotovo boste ozdraveli. Statistika namreč uči, da ta bolezen umori 99 odstotkov bolnikov, 1 odstotek jih pa ozdravi.« — Bolnik: »Samo 1 odstotek?« — Zdravnik: »Da, samo 1 odstotek. Toda vedeti morate, da ste vi stoti bolnik s to boleznijo, ki ga iz zdravi.« Ostalih 99 mi je že umrlo.«

Veliko zla povzroča t. zv. poljudna zdravstvena književnost, ki v njej kar mrgoli spisov zelo dvomljive vrednosti. Veliko teh, včasih sijajno opremljenih knjig, izhaja od »prirodnih zdravnikov« in navihanih pisateljev, ki nimajo niti pojma o zdravstvu. Drugi del te književnosti izvira od izučenihi zdravnikov, ki hočejo biti zanimivi in izvirni, zato opišejo bolezni od grozotnih strani. Le manjši del poljudnega zdravstvenega slovstva, redka žitna zrna med obilimi plevami, so knjige, spisane od preudarnih in izkušenih zdravnikov, ki ne govore v njih toliko o boleznih, kolikor uče, kako se izogibati boleznim in živeti zdravo in veselo.

Nešteto bolnikov je prišlo k meni z namišljenimi boleznimi, ki so se jih nalezli iz zdravstvenih knjig. Poglavitno moje naročilo v takih primerih je bilo, da sem jim prepovedal nadaljnje prebiranje zdravstvenih knjig, rekoč: »Vrzite tisto plažo v ogenj in ne kupujte si druge!«

Imamo še nekaj drugih »stalnih bolnikov«, ki me redno obiskujejo, a ne delajo posebnih sitnosti, še manj odogovornih skrbi. Prijatelja mu je zadela možganska kap, pa se prihaja on kazat in poizvedovat, če naj sam pričakuje enako usodo v doglednem času. Dober znanec mu je umrl za želodčnim rakom, pa hoče vedeti, če ni tudi sam naklonjen k tej zavrtni bolezni. Brat mu je sporočil, da ga hudo tare sladkorna bolezen, kaj če je nima sam? Gospa prehodnih let živi v skrbeh, da se je ne loti kakšna duševna bolezen, kakor sorodnico, ki so jo morali oddati v umobolnico. Mlad mož se ne more odločiti za zakon, ker mu je prebiranje zdravniških knjig vzelo vero vase. Čedno dekle se otepa snubcev, ker je prestala kot otrok obistno bolezen, ki se ji utegne kot ženi povrniti in jo končati, kakor se je do-

godilo njeni sestrični. Deček je srečno postal davico navzlic srčnemu zapletku, a mati ga vodi od zdravnika do zdravnika že tretje leto, in dasi je srce popolnoma ozdravelo, ne sme deček sam na sprehod ali v deško družbo ali k šolski telovadbi in mora tudi poleti nositi svršnik, če ne na sebi, pa na lehteh.

Koliko takega in podobnega bolehanja je v novodobni družbi, umišljenega bolehanja, ki se ob njem mastno rede prerazni in največ brezvestni čudotvorni »človekoljubi«. Nekaj krivde nosijo pri nastajanju in širjenju umišljenih boleznih tudi resni in osebno poštteni poklicni zdravniki, ki prerezeko odpravljaajo take bolnike, češ da je njihovo bolehanje ničevno, zdravljenja nepotrebno, ko je urejevanje zmedenega, zbezanega ali sploh izravnoteženega duševnega stanja prevažna in odlična zdravniška naloga! Celo bolnemu živinčetu očitno dobro de in pomaga sočutno ravnanje.

V zelo hudi zmoti je, kdor meni, da s tem svojim razmotrivanjem zagovarjam in oznanjam zdravstveno zanemarjanje, češ da naj bolan človek potrpi in odloži zdravljenje do skrajne sile. — Nasprotno, moje zdravniško načelo je, da treba z zdravjem ravnati kakor z najbolj dragoceno obleko, skrbno jo varovati zamazanja in poškodovanja, vsako po neizgodi ali molju nastalo luknjico sproti zašiti; kadar treba vidnih krp ali celo zaplat, je obleka samo še za silo. Življenjska pot je dovolj široka, da ni treba pametnemu, duševno urejenemu človeku hoditi ne ob levem jarku lahkomiselne zanikrnosti, ne ob desnem jarku pretirane skrbnosti glede zdravja. Zavedaj se, da si igralec na odru življenja, zato bodi tvoja skrb, da svojo vlogo kar najbolje igraš v poklicu, stanu in občestvu sploh, za drugo naj skrbi, kdor vodi vso življenjsko igro in tvojo usodo!

Mimica Konič:

Mlin nad Savo

(Nadaljevanje.)

V Kranju so neprenehoma zvonili zvonovi, njihov glas je hitel pod nebo in je glasno klical po usmiljenju. A nebo se je smejalo. Sonce je sijalo tako prijazno, kakor bi se hotelo rogati ubogi zemlji. Glas zvonov je hitel čez travnike, skozi gozdove do strmih pečin. Povsod je klical, rjul potolažbi, a tolažnika ni bilo. Mar se je sam Bog, neskončno pravični in dobri, zaklel zoper človeštvo?

Od vsepovsod se je zlobno režala Smrt. Njena kosa je švigala hitreje kot blisk, mrliča so se kopicili kakor trava za koscem. Smrt je imela to leto žetev, kakršne ni bila deležna od stvarjenja sveta. Vse je bilo v njeni službi. Zrak, ki so ga ljudje vdihavali, je bil strupen, voda v vseh studenih je vsebovala smrtni strup, smrtne kali so bile v jedi in povsod.

Po cestah starega mesta Kranja so se pomikali ljudje v kapucah, z zavezanimi obrazci, komaj so se jim oči svetile iz debelih ovojcev. Nosili so s seboj posodo z apnom in drugo z žerjavico, na kateri je telo brinje. Po dva in dva sta nesla črno nosilnico. Kjer sta ob poti videla črno, mrtvo truplo, sta ga vrgla na nosila in odšla proti pokopališču. Tam so bile skopane ogromne jame, po trideset in več mrličev so položili v eno. Tu se je nehala vsa razlika med stanovji. Bogatin in zadnji berač sta složno ležala drug ob drugem v široki jami. Posuli so mrliča z živim apnom in jih zagrebli. Nikogar ni bilo, ki bi molil zanje, ni bilo duhovnika, ki bi zapel: »Requiescant in pace!«

V cerkvi se je zbralo ubogo ljudstvo, tolčko ga je bilo, da se je vse trlo. Tu je morda še po-

moč, drugod jo gotovo ni več upati. Stezali so roke k nebu in z obupnimi glasovi klicali:

»Črne smrti, reši nas, o Gospod!«

Toda Bog je obrnil oči proč od te grozote. Ljudje, ki so dneve in noči premolili, so se strahoma spogledali in v vseh srih je zaživela odkrita misel:

»Pojdimo ven, saj nam tudi Bog ne pomaga.«

Drug za drugim so odhajali iz svetišča.

Vse družabne vezi so se pretrgale, ljudje so imeli v sebi samo še nagon samoohrane, kakor divja zver. Nekateri so se zapirali v hiše, misleč, da zidovje zabrani morilki kugi pot do njih. Glasna molitev se je razlegala iz hiš, toda glas molitve je kmalu utihnil. Ko so sosedje siloma vdrli v stanovanje, so našli na tleh mrliča s črnimi bulami po obrazu in po vsem telesu. Grozen smrad, ki je prihajal od teh mrličev, jih je kar omamila.

Nekateri pa so hoteli pred smrtjo še užiti življenje, izpiti kupo veselja do dna. Smrti ne uideš, če jokaš ali vriskaš. Tam ob pokopališču je rastla košata lipa, pod njo so se utaborili godci. Vino je teklo, saj so gostilničarji odprli klet in ga je vsak pil zastoj, kolikor je le hotel. Čemu zdaj hraniti! Smrt gotovo pride pote in kaj ti potem pomagajo barigle vina. Ljudje so poslušali pod lipo godbo, jedli, kar je mogel kateri užiti, in pili, da so se do nezvesti pijanč valjali po tleh. »Napij se, pa smrti še čutil ne boš,« so govorili drug drugemu in z obema rokama nagibali vrče, da je teklo vino, kakor bi padala voda v prepad. Nepremični, otrpli od pijanosti, z belimi očmi so se potem valjali po tleh in ginili, ne da bi se zavedali, kdaj jih je prišla za vrat zahrbtna morilka. Nekateri pa so peli najbolj razuzdane pesmi; poleg njih so se dele ženske z golimi rokami in razgaljenimi vratovi, saj je bila že pomlad. Ko je gospodarila črna smrt, je bil čas največje pokore, pa tudi najhujše razuzdanosti. Tedaj se ni gledalo na nič,

saj je vsak videl le sebe. Godci so zopet zagodli in razuzdanci pod lipo so se spustili v ples. Eden med njimi, obraz mu je bil že modrikast in zabuhel, je nespodobno silil v na pol oblečeno plešalko. Pijani razuzdanec se je sklanjal k njej in jo z vso silo poljubljal. Naenkrat je obstal, zakrlihl z rokami, zamolkel krič se mu je izvil iz prsi in mrtev se je zgrudil na tla. Mimo sta prišla dva moža z nosilnico, vrgla sta ga nanjo in ga odnesla v skupni grob.

Nekateri ljudje so stopali po ulicah in se niso menili za ves svet. Oči so upirali v nebo, bile so motne, že na pol steklene. Drugi so imeli okrog rok ovite debele molke, molili so in glasno klicali božje usmiljenje. Zopet drugi so šli po cestah s pesmi in vrisom na ustnicah. Drug drugega niso videli. Mati ni poznala sina, brat ne sestre in zaročenka se ni zmenila za ženina. Črna smrt je izruvala iz src vse misli. Nobene želje več ni bilo v duši, nobenega spomina na preteklo čase. In ljubezen je postala nekaj čudnega, svetu popolnoma neznanega. Nihče ni jokal za ljudmi, ki so jih odnesli močje z zavezanimi obrazi. Saj je bil vsak prepričan, da bo v kratkem tudi on med mrtvimi. Vsako upanje na rešitev je v tem strašnem času splahnilo.

Mlinar Jurko je strmel nad strahoto, kakršne si ni mogel predstavljati niti v najhujših sanjah. Videl je, da je bilo vse pripovedovanje berača Tilna le slabotna, medla slika tega, kar se je godilo v resnici. Kako resnično so govorili trije neznanzi v meniškkih kapucah, ko so napovedovali sodni dan. Saj v resnici vse kaže, da sodni dan ne more biti več daleč. Saj se je že začela taka stiska, kakršna je prerokovana.

Jurko je opazoval prizore okoli sebe in tudi njega se je začel polasčati obup. Toda Jurko je imel močno voljo in otresel se je čudne groze, ki ga je navdajala. Smrti se ni bal. Smilili so se mu pa ubogi ljudje, ki so umirali z obupom v očeh.

Pod lipo je razuzdanost, na pol blazno veselje naraščalo. Tedaj je pridrla iz cerkve skupina ljudi. Vsi hkrati so zastrmeli zaradi razuzdancov, ki jim na videz ni bilo mar strašne kuge. Eden od njih se je tedaj obrnil in zaklical na glas, kačoz s prstom pod lipo:

»Poglejte jih! Strašna črna smrt razsaja vsepovsod. Morda bomo še danes vsi stali pred sodbo. Oni tam pa veseljačijo ob godbi, plešejo kakor pustne dni, pojejo kot na svatbi. Ali jih vidite, pijance, ki se valjajo po tleh, pijani do nezvesti? Ali vidite živino nečisto?«

Nekaj časa so vsi strmeli v čudnega moža, čigar glas je votlo in svečano donel, potem pa je eden izmed njih zavpil:

»Po njih! Kamenjajmo jih!«

Sto glasov je ponovilo:

»Po njih! Udarimo!«

Drzna roka je pobrala kamen in ga vrgla v razuzdane veseljake, za njo je sto rok pobiralo kamenje in ga metalo vanje.

»Izginite! Ne kličite še večje jeze božje nad ljudstvo!«

Kamenje se je usipalo, veseljaki so se razbežali, nekateri so bili ranjeni od ostrorobega kamenja.

Jurko je gledal vse to in srce mu je postajalo bolj in bolj bolno. Poslušal je zvonove, ki so venomer zvonili, tako žalostni so bili njihovi glasovi, kakor bi za vedno nesli veselje in srečo k pogrebu. Mlinar je stal na trgu in vedno novi prizori so mu pretresali dušo.

Po trgu je nenadoma pritekla ženska, mlada in še vedno lepa. Po obleki sodeč je morala biti iz boljših stanov. Črni lasje so se ji razpletli in se vsipali po plečih, usta so bila na pol odprta, temne oči pa so strmele nekam kvišku, brez cilja. Vila je roki in iz oči so ji brez joka lile solze in tekale po bledem licu.

Čudna ženska je pritekla po trgu in se ustavila pred Jurkom. Uprla je vanj solzne oči in sklenila roki:

»Vrni mi moja otroka!« je zaprosila.

Jurko se je umaknil za korak, tako se je prestrašil pogleda znorele ženske. Ona pa je še vedno sklepala roki in ihtela:

»Ne bodi krut! Vrni mi moja otroka!«

Mlinarju se je uboga mlada mati globoko zasmilila.

»Jaz nisem videl tvojih otrok,« je odgovoril. »Saj vendar poznaš moja dva kodrolaška? Gotovo veš, kje sta!«

»Uboga žena,« jo je tolažil. »Še nikdar ju nisem videl. Tvoja otroka je pobrala črna smrt.«

Blaznica je čudno strmelala vanj, očividno ga ni umela.

»Torej tudi ti nimaš svojih otrok? Oh, koliko ljudi sem že povprašala, pa nihče ne ve zanje.«

Jurko je strmel za ubogo ženo, ki je odhitela dalje. Vsakega človeka je ustavila in vprašala, če ima njena otroka, ki so ju vzeli močje v kapucah, ju položili na nosila in odnesli v skupni grob na pokopališče.

Tako strašno ni bilo še nikdar. Srca so krvavela, a tolažnika ni bilo od nikoder. Nikjer ni bilo roke, ki bi ljubeče pobožala bolno lice, nikjer človeka, ki bi z mehko, tolažilno besedo lajšal nepopisno bedo. Nikogar ni bilo, ki bi se postavil strašni kužni epidemiji v bran. Padarji se niso prikazali na dan, njihove maže in zdravila niso pomagala, zaman so delali bolnikom obveze iz španskih muh, zaman jim stavili pijavke. Niti olajšati niso mogli trpljenja bolnikom, kaj šele, da bi znali bolnika, v katerega je dihnila črna smrt, ozdraviti.

Mimo Jurkota je prišel človek s črnimi pegami na obrazu, opotekal se je in blebetal nerazumljive besede. Še nekaj korakov je napravil, pa se je sesedel na tla. Stegnil se je po prahu, nepremično gledajoč nekam daleč, brez cilja.

Tedaj je na trgu zapel zvonček. Star duhovnik je šel po trgu s poslednjo popotnico v rokah. Mlajšega duhovnega sobrata je pobrala kuga, zdaj župnik sam od ranega jutra do pozne noči išče po hišah in cestah in prevideva bolne in umirajoče. Tudi zdaj dobri starček ni pustil iz oči bolnika, ki je ležal v cestnem prahu. Pokleknil je k njemu. Jurko je razločno čul pogovor.

»Sin moj,« je govoril stari duhovnik, »Bog sam me je pripeljal do tebe, da ti prinesem tolažbe. Poglej, dih ti že zastaja v prsih, gotovo ne boš več dolgo. Bog ti podaja roko v spravo, primi jo. Očisti vest, spovej se!«

Bolniku na tleh je pobajala sapa, komaj se je obtožil svojih grehov. Duhovnik se je sočutno sklonil k njemu.

»Ali se kesaš, sin moj?«

»O, kesam! Cutim, da se mi bliža smrt, kako rad bi vse popravil, toda — ne morem.«

Duhovnik je napravil križ nad umirajočim.

»Zaupaj, sin, tvoji grehi so ti odpuščeni.«

Po obrazu grešnika se je razlil mir.

Duhovnik ga je obhajal in mazilil. Še preden je odmolil zadnje molitve, je telo umirajočega vzdrtelo in obležalo nepremično. Stari duhovnik je vstal iz prahu.

»Hvala Bogu, zopet sem pomagal duši v raj,« si je dejal in odšel iskat pomoči potrebne.

Jurko je prišel pred veliko, starinsko hišo. Last je bila vsem dobro znanega žida Efraima, ki je bival v celi hiši sam s služabnikom Izakom. Govorili so o Efraimu, da ima denarjev toliko, da bi mogel vsa stopnišča, vse sobe in hodnike v svoji hiši tlakovati s samimi zlatniki. Kdor je bil v zadregi za denar, se je obrnil na Efraima in ta ga mu je proti dobremu jamstvu in visokim obrestim prav rad posodil. Na ta način so prešla v njegove roke že številna posestva in velike hiše. Ljudje bogatega žida niso marali, vendar so se mu uklanjali, ker so ga potrebovali.

Danes so začele podivjane, pijane in na pol blazne tolpe od vseh strani vreti pred starinsko hišo. Jurko je začuden opazoval njihovo početje. Množice so pritiskale k hiši in začele razbijati s pestmi po težkih vratih.

»Efraim! Pridi ven!« so kričali.

V hiši se ni nič gnilo. To je podivjano drhal še bolj razkačilo, s podvojeno silo je butala po vratih in rjula:

»Prikaži se, Efraim!«

Zgoraj se je odprlo majhno okno, ven je pomolil glavo služabnik Izak.

»Kaj hočete mojemu gospodu?« je zavpil.

Množica se je ozrla v okno, nekateri so začeli kričati:

»Izak, življenje ti darujemo, če nam daš Efraima!«

»Izroči nam Efraima!«

»Pobijemo ga kakor gada!«

Izak ni vedel, kaj hočejo njegovemu gospodu.

Nagnil se je skozi okno in zaklical:

»Gospoda ni doma!«

»Lažeš!« je rjula razkačena množica.

Drhal je začela pobirati kamenje. Izak je sprevidel nevarnost in se je umaknil v hišo ter zaloputnil okno. Množica je videla, da ga ne more kamenjati in je besno začela tolči po vratih.

»Izak, daj nam Efraima!«

V hiši je bilo vse tiho, ljudje pa so vedno besneje kričali pred hišo.

»Pogine naj Efraim! Židje so zastrupili vodo v vodnjakih, zaradi njih je prišla ta morija nad nas! Pogine naj, prokleti pes!«

Inž. J. Teržan, Ruše:

O hitrem kompostiranju

Zanimanje za hitro kompostiranje oziroma za sredstva, ki pospešujejo hitrejše kompostiranje odpadkov, je vedno večje. Zato je potrebno, da si še enkrat natančno ogledamo tak postopek. Za dobrih pet let se vršijo poskusi z uporabo neoljenega apnenega dušika, ki je oni »prašek«, s katerim se napravi dober kompost. Postopek hitrega kompostiranja odpadkov z uporabo neoljenega apnenega dušika je naslednji:

Organske odpadke (plevel, slama, praprot in drugo, kar lahko dobimo v gozdu, tropine in drugi odpadki od preše, kuhinjski odpadki itd.) kompostiramo na običajen način ter primešamo neoljeni apneni dušik vsakemu sloju odpadkov, kot jih nalagamo v kompostni kup. Na 1 m³ organskih odpadkov potrosimo in pomešamo 5 kg neoljenega apnenega dušika. Sloj za slojem dobro polijemo z vodo, tako da so organski odpadki vseskozi dobro navlaženi, ter jih dobro steplamo. Kompostni kup lahko naložimo do 2 m visoko. Ko je kup naložen, ga še enkrat zalijemo z vodo (na 1 m³ moramo naliti okrog 150 litrov vode), steplamo in pokrijemo s plastjo zemlje, da se ne posuši. Po 10–14 dnevih moramo kup ponovno politi s 100 litri vode na 1 m³. Dobro je, če zberemo za kompostiranje prostor blizu potoka ali vodnjaka, da imamo vodo takoj pri roki. Tla, kjer bomo delali kompostni kup, moramo zbiti z ilovico ali podložiti z lepenko, da voda, s katero polivamo, ne odteče.

Ko smo pripravili prostor in navozili skupaj organske odpadke, razprostremo na določen prostor prvo plast slame oziroma drugih odpadkov, dobro stlačimo in namočimo ter posujemo z neoljenim apnenim dušikom. Na to prvo plast namečemo drugo plast odpadkov, jo zopet dobro stlačimo, polijemo z vodo in posujemo z neoljenim apnenim dušikom. Tako nalagamo plast na plast. Posamezne plasti naj bodo okrog 30 cm debele. Na en kup naložimo 7 takšnih plasti. Da se kup ne osuši, je dobro, če ga obložimo ob straneh z deskami in pokrijemo z 20 cm debelo plastjo zemlje.

V kupu začne vreti. To vrenje povzročajo razne bakterije. Apneni dušik jim služi za hrano, da se lahko hitreje in bujnejše razvijajo. Čim večje je število bakterij v kupu, tem hitreje se organski odpadki presnavljajo v humusni gnoj. Da bakterije lahko delujejo, jim je potrebna vlaga. Zato se kup ne sme izsušiti. V tem primeru prestance presnavljanje odpadkov v humus. Delo bakterij segreje kup na toploto 60 stopinj Celzija. Ta toplota je primerna za pravilni razkroj odpadkov. Kup moramo večkrat pregledati in, če se je osušil, ga moramo zopet politi z vodo, kar je posebno važno, če delamo gnoj poleti, ko je zrak suh in je malo padavin.

Če je potek vrenja pravilen, t. j. če smo kup dobro steptali, odpadke dobro potrosili z neoljenim apnenim dušikom in če držimo kup stalno dovolj vlažen, je čez štiri mesece humusni gnoj že goden za uporabo in ga lahko razvozimo tja, kjer gnoj potrebujemo.

Tako pridobljen humusni gnoj obogati zemljo s sprstenino, ki primanjkuje največjemu delu slovenske poljedelske zemlje. Saj je baš pomanjkanje sprstenine (humusa) vzrok za negotove žetve, posebno v letih suše. Lahka, peščena zemlja brez sprstenine nima one sposobnosti za vpijanje in zadrževanje potrebne vlage, ki je v vročih poletnih dneh, kadar je zelo malo dežja, za dobro in obilno žetev odločujoča.

S hlevskim gnojem obogatimo zemljo s sprstenino. Analiza humusnega gnoja pa je pokazala, da ne zaostaja glede rastlinske hranilne vrednosti za hlevskim gnojem. Tako hlevski kot humusni gnoj vsebujeta okrog 6% pepela, 18–19% organske snovi in 75% vode. Pepel pa tvorijo redilne snovi: fosforna kislina 0.25–0.45%; kalija 0.60 do 0.80%; apna 0.60–0.70%; dušik je v organski snovi in ga je 0.50–0.70%. Iz tega je razvidna velika vrednost humusnega gnoja.

Poleg te prednosti pa je humusni gnoj, napravljen s pomočjo neoljenega apnenega dušika, popolnoma desinficiran!

V takšnem kompostu se namreč uniči zalega ogrcev in drugih škodljivcev, ki jih sicer z navadnim kompostom zanašamo na njivo, vrt, hmeljnik ali vinograd in ki nam delajo na pridelkih veliko škodo. Tudi mravlje se kompost s neoljenim dušikom izogibljuje!

Opisani način hitrega kompostiranja odpadkov je važen za posestnike hiš in vil, ki imajo vrtove in morajo drago plačevati gnoj, s katerim si čestokrat okužijo svojo zemljo. Pa tudi za vinogradnike in kmete je opisan način hitrega kompostiranja velike vrednosti, ker imajo dovolj organskih odpadkov na razpolago. Neoljeni apneni dušik jim omogoča narediti mnogo zdravega in dobrega gnojla!

Kmetje razne odpadke sežigajo. Z uporabo neoljenega apnenega dušika pa dobijo hitro dober humusni gnoj, ker tako pripravljen kompost dozori prej kot v pol leta, medtem ko se s kupom komposta brez uporabe neoljenega apnenega dušika morajo mučiti mnogo več časa.

ZAHVALA

Podpisani Ivan Ruparčič, Retje št. 67, občina Loški potok, se javno zahvaljujem Vzemni zavarovalnici v Ljubljani za pošteno, solidno in točno izplačilo požarne škode ob priliki pogorelega čebelnjaka. — To edino domačo slovensko zavarovalnico vsakomur priporočam. — Vsak slovenski gospodar naj zavaruje svoje imetje pri tem edinem domačem zavodu!

Retje, dne 15. avgusta 1939.

Ivan Ruparčič, l. r.

Zakonska ljubeznivost. Mož je bil na trgu ter je nakupil to in ono za kuhinjo. Žena ga ozmerja: »Vse, kar si kupil, ni nič prida. Prosim te, kakšno meso pa je to? In ta krompir, pa solata? Ti sploh ne znaš ničesar izbrati!« — Mož: »Da, to vem. Najboljši dokaz za to si ti sama!«

Sreča v nesreči. Lenart je bil zavarovan zoper nezgode. Na kolesu se je tako temajito pobil, da mora ležati zaviti v obveze. Njegova žena mu reče nekega dne: »Prav res je sreča, da se ti je to pripetilo. Zavarovalnica nam je nakazala dnevno odškodnino in glej, lahko sem si kupila to-le svilen obleko.«

Usoda povesti. Mlad pisatelj pride v uredništvo nekega časopisa: »Kako je z mojo povestjo, ki sem vam jo poslal v objavo?« — Urednik: »Kakšen naslov je imela povest?« — Pisatelj: »Premog.« — Urednik: »A ta! Hm, to smo vrgli v peč.«

Hud jezik. Gospa Petričeva sreča svojega bivšega hišnega gospodarja, ki ji pravi: »Gospa, zakaj ste se pa tako naglo izselili iz naše hiše?« — Gospa: »Nisem mogla več prenašati smrada v tistem koncu mesta.« — Gospodar: »A takol! Ampak, odkar ste vi odšli, je smrad ponehal.«

Velik junak. Drago: »Veš, prijatelj, včeraj sem jih svoji ženi enkrat pošteno povedal. Izvedela je vse, kar mislim o njej.« — Rado: »Ej, pa ona, kaj je naredila s teboj?« — Drago: »Sprva je bila nekoliko razburjena. Nato se je pa umirila in mi čestitala na moji hrabrosti.«

Na vlaku. Gospod: »Gospodična, oprostite, ali dovolite, da vam povem...« — Gospodična ga ježno prekinje, misleč, da jo hoče gospod nadlegovati: »Prosim, ne drznite sel Sicer pokličem sprevodnika!« — Gospod: »Hotel sem vam le povedati, da ste sedli na moj zavitek borovnic.«

Spremembe v življenju. V neki družbi vpraša nekdo oženjenega gospoda: »Kako se kaj imate sedaj, ko ste se oženili? Zakon prinese navadno precej sprememb v življenje, ne?« — »O, seveda. Na primer: ko sva bila z ženo šele zaročena, sem jaz govoril, ona je pa poslušala. V medenih letih je ona govorila, poslušal sem pa jaz. Sedaj je eno leto po poroki pa oba govoriva, a poslušajo naju sosedje.«

Ljubi Bog je vseomogočen. Milan hodi v četrti razred ljudske šole. Priden je in zvečer vedno na glas opravi svojo večerno molitev. Nekega dne je končal svojo molitev takole: »Ljubi Bog, daj, da bi bil Kotor glavno mesto zetske banovine!« — Začudena ga vpraša mati, kaj naj to pomeni. — Milan: »Veš, šolsko nalogo smo pisali, pa sem se zmotil in napisal, da je Kotor prestolnica zetske banovine.«

Na trgu so zatopotala konjska kopita. V najhujšem diru je prijezdil žid Efraim, ki je komaj ubežal iz Ljubljane, kjer so židje doživeli strašen pogrom. Razbesneli meščani so jih neusmiljeno klali po cestah.

Napadalcu so spoznali Efraima, ko je bil že tik pri njih. Planili so proti njemu in stiskali pesti:

»Prokleti žid, ti si povzročil morijo!«

Drugi so se drli:

»Pobijmo ga!«

Efraimov konj je besno plesal med množico in si delal pot. Zvesti Izak je že odprl vrata na dvorišču in žid je planil s konja noter.

Razkačena množica je hotela planiti za Efraimom, kar je nekdo zaklical, kažo na cesto:

»Glejte, glejte! Kaj je to?«

Vsi so se obrnili v ono smer in čuden pogled se jim je nutil.

Po cesti je šlo kakšnih trideset ljudi z zagrizenimi obrazi. Vsi so bili do pasu goli, na hrbtih so se poznali sledovi ran. S sklonjenimi glavami so korakali po cesti, glave so imeli pogrnjene s platnenim prtom, noge pa bose in razpokane, krvave. Nekateri izmed njih so nosili križe, drugi so imeli v rokah goreče lojve sveče, zopet tretji so nesli zastave. Sleherni izmed teh čudnih ljudi pa je imel za pasom zataknen bič.

»Bičarji so, čul sem že o njih,« je zinil eden.

»Kakšni ljudje so to?« so spraševali drugi, ki so pozabili na Efraima.

»To so vitezi in kmetje, bogatini in berači. Tako hodijo po svetu, da bi odvrnili šibo božjo od dežele.«

Bičarji so šli v cerkev in ljudstvo je napeto čakalo, kdaj se spet prikažejo. Dolgo je minulo, preden so prišli spokorniki na cesto. Potem pa se je začel gledalcem nuditi čuden prizor.

Bičarji so odložili križe, sveče in zastave, potegnili pa so izza pasov biče in začeli drug drugega neusmiljeno bičati. Udarci so padali po hrbtih, dokler se ni prikazala kri. Med bičanjem so enoglasno peli pobožno pesem:

»Gospod, ki kraljuješ v nebeških višavah,
ozri se na solze, ki jih v potokih preliva
tvoje ljudstvo!

O, čuj, ti večni, vseomogočni Oče,
ne zavrzi svojih otrok nesrečnih,
reši nas!

Res smo grešili, priznavamo skesani,
pomagaj nam še zdaj in nikdar več te ne
bomo žalili!

Pokaži nam milostno obličje!

Tvoj pogled naj nas osreči
na veke!«

Premnogi izmed gledalcev so začeli jokati, ko so zrla ta prizor. Oni pa so se prenehali bičati šele, ko je kri curkoma lila po hrbtih. Potem pa so vsi hkrati poklekili in bili s čelom ob zemljo. Nekateri od njih so se valjali po cestnem prahu, prezirajoč kri in rane.

Ljudje, ki so opazovali bičanje, so se jim vedno bolj bližali. Eden je stopil čisto prednje in jih nagovoril:

»O, sveti možje, od kod in kam vas vede pot?«

Eden od bičarjev mu je odgovoril:

»Pokoro delamo za vaše hudobije, zaradi katerih nas je Bog udaril s črno smrtjo. In povem vam, da nikoli ne bode vaši grehi odpušteni, če ne vstopite v našo družbo in tri in trideset dni in noči ne opravljate naših spokornih vaj.«

»Grehov se bom spovedal župniku, pa mi bo rad dal odvezo,« je dvomil nekdo med gledalci.

»Nikoli!« je zavpil bičar. »Mi imamo pravico odpustiti grehe in nihče drugi ne more dati veljavne odveze! Mi smo prejeli oblast od Boga, njegovi poslanci smo!«

Mlinar Jurko je gledal čudne spokornike in videl, da so govorili prav tako kakor neznanci v meniškkih kapucah. Gotovo tudi oni spadajo med bičarje. Jurkotu je kar šumelo v glavi od čudnih vtisov, ki jih je bila njegova duša polna.

»Moj Bog, saj še zblaznim, če ostanem dalj časa tu!«

In črnooki mlinar je bežal z nesrečnega mesta smrti, bežal je mimo mrtvih in umirajočih, mimo obupancev in blaznih, bežal, kakor bi ga podila sama Smrt.

Sam ni vedel, kdaj je prišel do Urhove krčme. V hiši so sedeli za mizo vicedom, oskrbnik in Urh. Jurko je velel ostirju, naj mu prinese medicine. Urh je vstal in postavil predenj vrč. Zdaj

šele se je mlinar ozrl po hiši. Za vrati na tleh je hropel nekdo, od modrih bul mu je bil obraz nabrekli.

»Kdo je to?« je strahoma vprašal.

»Neznani tovarnik,« mu je pojasnil Urh. »Prišel je k meni ves bolan in že ves lisast. Vso noč in vse dopoldne je pil, sedaj ga je vrglo. Vidiš, v zadnjih zdihljajih je že.«

Oskrbnik je pil in glasno tožil.

»Sin moj, edinec Oton se je lani ubil. O, kakšna sreča zanj! Vsaj tega ni dočkal. Včeraj mi je umrla žena. O, da bi bil jaz prej! Niti dostojnega pogreba ji nisem mogel preskrbeti. Prišla sta dva moža in jo odnesla gori za gradičem gmajno, pa jo zagrebala kakor žival. In posle mi je skoro vse pobrala strašna bolezen. Edini Matevž, ki se vsak dan pokadi z brinjem, še kljuje smrti.«

»Torej brinje res pomaga?« je vprašal Urh. »Pomaga, da, to se pravi, obvaruje te bolezn, pozdravi te pa nobena reč ne. Če se te loti kuga, si že na drugem svetu.«

»Doklej bo to trajalo?« je vzdihnil Urh.

»Ne vem,« je zmajal oskrbnik. »Naj kosi, dokler nas bo kaj. Ko ne bo več živega človeka, bo tudi kuge konec. Meni je vseeno, umrjem danes ali jutri.«

Tovornik za vrati se je krčevito prevrgel. Še enkrat je silno zahropel, potem pa je mirno obležal.

Po njem je,« je dejal Jurko.

»Ta je prestal,« je prikimal oskrbnik. »nas pa še čaka. Danes, jutri ali pojutrišnjem, vseeno je, saj ne uide.«

»Nobeden ne uide?« je vprašal Urh.

»Nekaj bo ostalo živih, saj sodni dan menda ni. Tako bo, kakor je prerokovano. Stari ljudje so pravili, da bo enkrat človeški rod tako redek, da se bosta sosedla klicala z ene gore na drugo. Prijatelj, ali si še ostal živ? Toda kdor bo preživel tiste strašne čase, bo srečen, ker potem bo blagostanje vladalo na svetu.«

V veži je nekaj zaropotalo. Takoj nato sta vstopila v hišo dva moža s kapucami na glavah in dobro zavita.

»Ali imate kaj mrličev?« je vprašal prvi.

»Da. Tega tovarnika tu za vrati bosta naložila. Pravkar je izdihnil,« je pojasnjeval ostir. Grobarja sta sedla k mizi in prvi je ukazal: »Prinesi nama žganja, Urh!«

Gostilničar je prinesel dva vrča žganja. Ona dva sta si odvezala kapuce in gostje so začudeno strmeli vanju.

Saj vidva sta Veharjeva,« so se čudili.

»Kaj hočeš,« je zmignil eden. »Nekdo mora tudi mrlič pokopavati. A vražje opravilo je to, vražje!«

»Sta jih že mnogo?« je vprašal Jurko.

»Ah, kdo bi štel! Mnogo, mnogo! Saj so izumrle skoro cele vasi, komaj vsak tretji človek je še živ. Strašno veliko sva jih zagrebala. Pravkar sva pokopala staro Zoranko.«

»Zoranko?« je hlastnil Jurko.

»Da. Vsa je bila že gnila, ker so jo tri dni držali v kamri.«

»Kaj pa Minca?« je trepetal mlinar.

»Zdaj je še zdrava in Zoran tudi, če ju ne bo pobralo.«

»Pa vidva? Ali se ne bojita smrti?« je vprašal Urh.

»Ah, kaj smrti!« se je posmehnil grobar. »Zaloti naju prej ali slej. Enkrat sem se rodil, enkrat umrjem.«

Gostje so gledali vanj, on pa je nagnil vrč in hlastno pil.

»Žganje je najboljšo obrambno sredstvo proti kugi. Žganje in brinje nas varujeta, sicer bi grobarjev že zdavnaj ne bilo.«

Izpila sta žganje in položila denar na mizo. Urh pa je vzdignil obe roki in se branil denarja.

»Nak, nočem, vzemita denar nazaj.«

»Saj ni Judežev!«

»Vzemita ga nazaj, prav gotovo se ga drži strup bolezn.«

Onadva sta vzela denar, si zopet navezala kapuce in vzdignila mrtvega tovarnika ter ga odnesla ven na nosilnico. Potem sta hišo prekadila z brinjem in napravila na vrata z apnom bel križ, v znamenje, da v tej hiši gospodari črna smrt.

»Preklicano je treba biti pogumen, da si upaš takole prenašati mrlič!« Saj te vedno smrt grabi za vrat in nobena prošnja ne pomaga, da bi te izpustila,« je menil Urh. (Dalje prihodnjič.)